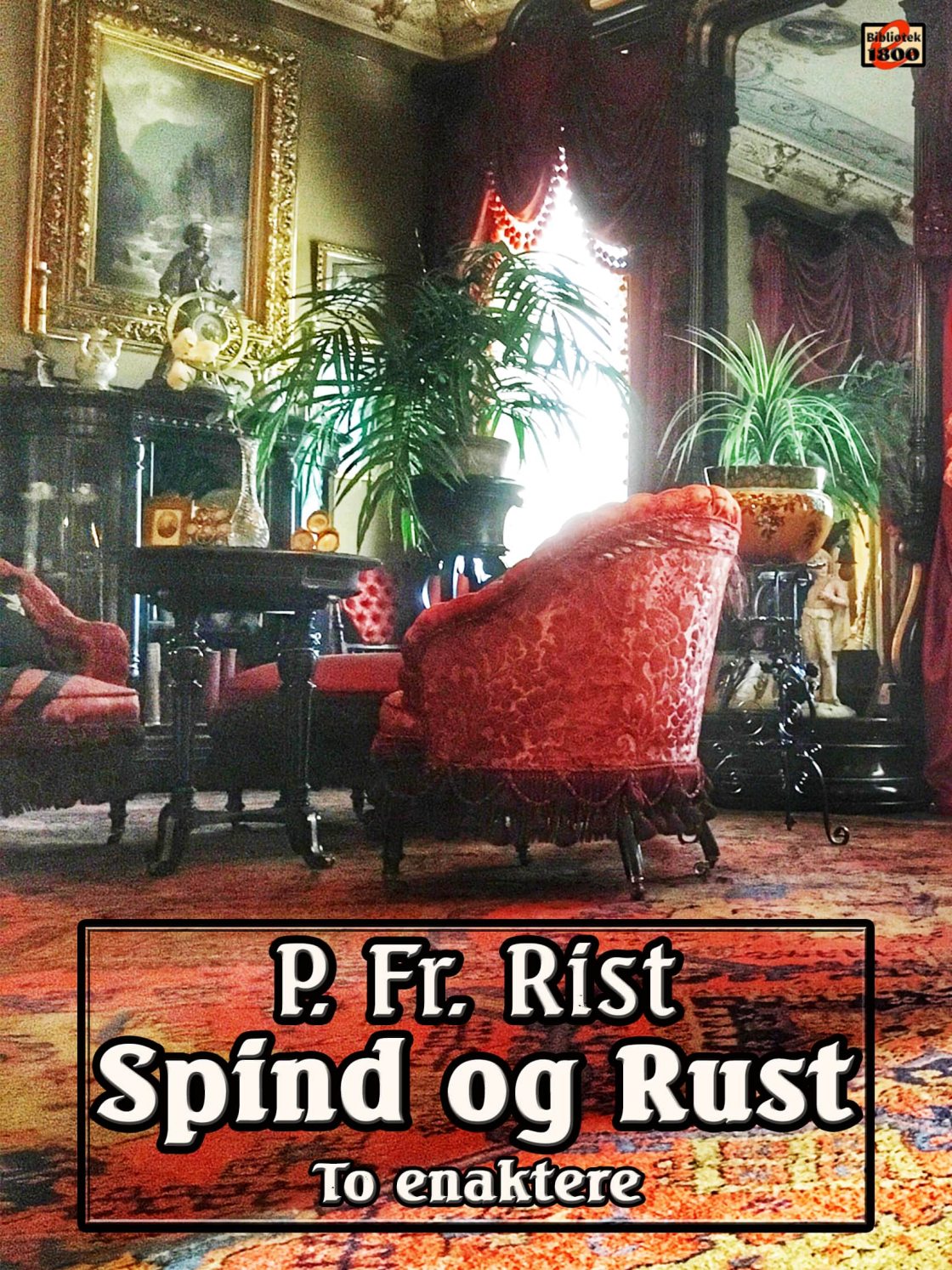
Bibliotek 1800
P. Fr. Rist
Spind og Rust
To enaktere

P. Fr. Rist

Spind og Rust

To enaktere

eBibliotek 1800

2026

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af P. Fr. Rist: *Spind og Rust. To enaktere* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of P. Fr. Rist: *Spind og Rust. To enaktere* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

Spind

Departementschefens værelse, smukt og solidt udstyret med møbler i Christian VIII's stil. Reoler. Kobberstik på væggene. Skabe med mange brede skuffer til kobberstik. Der hersker en let smagfuld uorden: Skufferne står åbne, det store bord midt i stuen og den dybe sofa til venstre samt flere stole er dækket med mapper og stik.
***Departementschefen** sidder ved bordet og ser på kobberstik gennem en lup, idet han af og til nynner fornøjet. Han er en høj, smuk mand med stort, hvidt hår, iført morgenfrakke og morgensko, men er meget soigneret i sin påklædning, der har et vist kunstnerisk anstrøg: høje flipper og flagrende halstørklæde.*
***Fruen** kommer ind fra højre. Hun er gråhåret. Meget smuk og elegant, magre, fine træk.*

Departementschefen.

Sover han?

Fruen *(smilende)***.**

Han vendte sig kun om, slog øjnene op og smilte, aldeles som da han var en lille dreng og jeg kom ind med teen om søndagen, – så sov han igen.

Departementschefen.

Det tænkte jeg nok, vi kom jo sent i seng og han må jo også være træt efter rejsen. – Er du glad, Soffi? Når man bliver gammel, lever man jo kun i sine børn, og det har været en drøj tid, det år, han har været borte, ikke sandt? Mest for dig, tror jeg nok.

Fruen.

Ja, for du har jo dine forretninger og så meget andet. For mig begynder nu igen et nyt liv med Henrik. Ja, det år har været langt for mig *(hun flytter en mappe og sætter sig i sofaen til venstre.)*

Departementschefen.

Men nu har vi ham da, – tag dig i agt! – og ser du, naturligvis kan han blive nødt til igen at gøre rejser, men foreløbig må han dog have sit hjem i København – en arkitekt kan ikke leve i provinserne. *(Han rejser sig og går op og ned med et blad i hånden.)* Ved du, hvad der glæder mig allermest – nå, det sagde jeg jo vistnok til jer i aftes – det, at der er et så storartet forhold mellem ham og os. Harmoni! Naturligvis ser man aldrig uforbeholdent på sine egne børn, – men han *er* dog et mageløst menneske, ikke sandt? – Nej, svar mig du, er han ikke?

Fruen *(med et smil)***.**

Ja, jeg synes det naturligvis.

Departementschefen.

Ja naturligvis. Men det må alle synes. Naturligvis har vi forkælet ham. Jeg ved min sjæl ikke, – men hvis han nu havde været en lille, grim, plebejisk fyr, en af disse sølle fyre, der slæber sig gennem dårlige eksaminer osv. Uf! Nej du, der er race i raden! Det, at vi har forstået at påvirke ham, har vel haft sin betydning, men det er alligevel mærkeligt, at der aldrig har været noget i vejen med ham, hverken i skolen eller her hjemme. Det var jo måske nok min skyld, at han blev

kunstner. Jeg har jo selv anlæget i mig. – Nå, om han bliver en mand af betydning er jo ikke godt at sige, men det er heller ikke det, forstår du, det er mig i og for sig komplet ligegyldigt. Jeg har med mine frie anskuelser, der jo måske passer bedre for en kunstner end for en høj embedsmand, ikke spor af filister-ærgerrighed for hans vedkommende, nej det, jeg vil ønske ham, er et frit liv, et liv i glæde og harmoni, således som kun et dygtigt og godt – læg vel mærke til jeg siger: godt – menneske *kan* leve her på jorden, hvad pokker så nutidens og fortidens misanthroper siger.

Fruen.

Således som du og jeg har levet.

Departementschefen.

Ja, således som du og jeg har levet. Hvis jeg ikke havde været fordømt til dette ministerielle kontorvrøvl og denne kedsommelige trædemølle.

Fruen.

Å, alle klager jo over deres stilling.

Departementschefen.

Undtagen kunstnere, kære. – – Spørg professor Hansen og Karl Smith og alle andre, om de vil være andet end malere, – og du, Halberg! Han er sgu en tarvelig kunstner, men er så lykkelig og begejstret over de ting, han aldrig får lavet og over sit pulterkammer-atelier, at – –

Fruen.

Ja, men så har de så mange næringssorger.

Departementschefen.

Måske. Men de er frie mænd! *(sætter sig)* Nå, lad os ikke tale om det i dag – sådan egentlig fuldkommen er denne jammerdal jo ikke.

(Lille pause.)

Fruen.

Egentlig talt er det dumt, at vi bestemte middagen til i morgen.

Departementschefen.

Hvorfor?

Fruen.

Han havde måske hellere ventet et par dage.

Departementschefen.

Du har ret, som altid – på en måde. Men din kloge mand har tænkt derover, og, ser du, han vil jo få langt mere ro, når han nu i morgen med ét slag kan få sagt goddag til sine bedste venner i stedet for – ikke sandt?

Fruen.

Det er dig, der altid har ret!

Departementschefen.

På samme måde, som da han rejste for et år siden. Kan du huske den middag? Den var jo ikke sådan egenlig gemytlig! Dine smukke øjne var fulde af tårer, lille Soffi; jeg kunne ikke sige noget og ikke spise, og så græd jeg, som jeg var pisket, da jeg ville holde en lille tale for ham.

Fruen.

Å, i morgen vil du også græde.

Departementschefen.

Kan sgu godt være. Men så bliver det af glæde, lille moer, og det er dog noget andet. *(Det ringer. En pige går gennem stuen for at lukke op. Anna kommer ind.)* God morgen, Anna!

Fruen.

Nej, Anna! Det var da dejligt.

Anna *(siger goddag til dem begge)***.**

Ja, jeg tænkte, at de måske havde brug for mig i dag.

Fruen.

Ja, det har jeg rigtignok, når blot du har tid. Tak for blomsterne.

Anna *(sætter sig hos fruen)***.**

Vi får flere i morgen. Jeg skal nok pynte bordet.

Departementschefen.

Har De set legekammeraten, Anna?

Anna.

Ja naturligvis. I går aftes, da arkitekten kom kørende.

Departementschefen.

Ganske uforandret, ikke sandt?

Anna.

Ja, det fik jeg ikke tid til at se. Er det nye stik, departementschefen har fået?

Departementschefen.

Ja, kom engang og se. *(Hun går hen til ham.)* Se her! Og se her! Hvad synes De om det? Det er lutter franske ting? Ikke videre? Da er det skam gode sager.

Anna.

Det er det vel. Men jeg holder nu mere af de gamle. Især dem på væggene, som jeg kan huske fra min barndom. Og så forresten, kunsten forstår jeg mig jo ikke på, jeg dømmer mere efter hvad billederne forestiller.

Fruen.

Hør, nu har vi ikke tid til det. Anna må komme med mig.

Departementschefen.

Ja, vent nu lidt.

Pigen *(kommer ind fra højre)***.**

Hr. Laursen er derude og vil gerne tale med departementschefen.

Anna.

Ja, faer bad mig sige det.

Departementschefen *(til pigen)***.**

Bed hr. Laursen komme ind. At den mand altid går ad køkkentrappen!

(Fruen og Anna går ud til venstre og Laursen kommer fra højre.)

Departementschefen.

Men Laursen, for pokker, hvorfor kommer De altid ad køkkentrappen!

Laursen.

Hr. departementschef! Jeg har lov til at gå ad hvilke trapper jeg vil i mit eget hus.

Departementschefen.

Det har De! Hahaha!

Laursen.

Og så gratulerer jeg departementschefen til sønnens hjemkomst.

Departementschefen.

Tak skal De ha'e, Laursen. Det er os en stor glæde, kan De forstå.

Laursen.

Glæde, hr. departementschef! Det er mere end en glæde, det er en velsignelse.

Departementschefen.

Ja. Det er en velsignelse.

Laursen.

Ser De, hr. departementschef, jeg er jo ikke nogen almindelig skomager – kan jeg nok sige.

Departementschefen.

Nej, De syer brillant.

Laursen.

Undskyld, ikke sådan at forstå – jeg er en beskeden mand. Nej, men jeg er en forholdsvis velhavende mand, som departementschefen ved, – der er ikke mange skomagere, der ejer en af de bedste gårde i Kronprinsessegade og som har departementschefer til lejere.

Departementschefen.

Nej, det er vist – men De gjorde dog bedre i at sælge kassen.

Laursen.

Men jeg sælger *ikke* "kassen", som departementschefen behager at sige – for det er den, der gør mig til, hvad jeg er – nå, men jeg vilde sige: – jeg er jo altså ikke nogen hel almindelig skomager, og dog ville jeg gi'e hele "kassen", som

departementschefen behager at sige, for den glæde at have glæde af mit barn.

Departementschefen.

Og det har De også, Laursen.

Laursen.

Det har jeg også. Anna er kuns til glæde for mig, ja – rent ud sagt, hun er til mere glæde for mig end for sig selv.

Departementschefen.

Hvad mener De nu med det?

Laursen *(afbrydende)***.**

Ikke noget videre, hr. departementschef. Jeg ville bare overbringe min ærbødigste gratulation – ja, og så stak departementschefen jo hovedet ned til mig i går om de nye støvler. Jeg tror nu det er bedst, at vi ta'er et mål.

Departementschefen.

Hvorfor det?

Laursen.

Departementschefen må jo vide, at fødderne forandrer sig med alderen. De holder Dem jo godt. 65 – ikke sandt – til marts, 28. marts, men årene tynger, hr. departementschef, og man træ'er tungere i støvlerne. – Det er bedst, vi ta'er et mål, hr. departementschef.

Departementschefen.

Synes De, jeg bliver så gammel, Laursen?

Laursen.

Å, nå – sådan egentlig gammel, nej – men årene tynger i støvlerne, og se, jeg er jo to år ældre, men de støvler, jeg har på, har en svend gjort til mig for 4 år siden; nå, jeg går jo mest i slæbere og jeg sidder jo meget hjemme og kommer ikke i selskaber, nå, jeg siger kun: lige fra den gang Deres Hendrik og min Anna løb og legede i gården med oberstens børn dernede, har jeg levet det samme uforandrede liv, og derfor har jeg ikke mærket til alderen andet end ved det skaldede hoved og en træg mave, men departementschefen! – den gang var De jo kontorchef, og så rejste De i udlandet, og så arbejdede De om nætterne og så var De i selskaber om aftningen og så blev De mere og mere optagen og havde glæder og bekymringer – nå, alt det tynger i støvlerne – lad os ta'e et mål, hr. departementschef.

Departementschefen.

Nå, som De vil, gamle ven.

(Sætter sig og tager skoen af.)

Laursen *(tager mål)***.**

Departementschefen ved jo, at 3. sal er ledig.

Departementschefen.

Ja, den er der nok, der vil ha'e.

Laursen.

Ja, men departementschefen ved jo nok, at jeg lejer ikke ud til alle og enhver.

Departementschefen.

Au – De kilder mig, Laursen.

Laursen.

Nej, jeg vil ha'e hædersmænd i huset, hr. departementschef. Det er knuden. Syv og en halv.

Departementschefen.

Å Gud ja! Hvem er hædersmænd, Laursen, det er såmænd ikke godt at vide.

Laursen.

Hædersmænd, det er dem, som jeg synes er hædersmænd – og så *er* de hædersmænd.

Departementschefen.

Hør, jeg giver Dem ret, Laursen, De er ingen almindelig skomager.

Laursen.

Ja, ikke sandt, hr. departementschef. Må jeg spørge departementschefen: hvad synes De om min datter, Anna, – jeg mener nu i de sidste år?

Departementschefen.

Hvad jeg synes om Anna? Jeg synes det er en prægtig pige, ved De nok. Hvorfor spørger De? Lige så smuk som klog og praktisk – en udmærket pige. Hun er i grunden – ja, ved De hvad, Laursen – hun er en type, brillant! Der er en, en, en plastik over hende, en ro, en hvile, stil, min faer! Race! En harmoni i figuren og i linjerne. Ja – hahaha – De er min sjæl ingen almindelig skomager – med sådan en datter. De har skam ret, hun er bedre end hele gården og alt, hvad De ejer. Ja, Smith ville jo modellere hendes hoved, men hun ville ikke. Hvad jeg synes om Deres datter Anna, Laursen? Jeg synes udmærket om hende.

Laursen.

Og Deres søn Hendrik, hr. departementschef, er en hædersmand. *(Rejser sig)*. Hvad siger De om et parti mellem min datter Anna og Deres søn, hr. departementschef?

Departementschefen.

Et parti?

Laursen.

Ja, jeg mener, at de gifter sig med hinanden.

Departementschefen *(rejser sig halvt i sædet)***.**

Sikke noget sludder, Laursen!

Laursen.

Nå ja. Departementschefen siger sludder, og jeg spør': hvad synes departementschefen om –

Departementschefen *(har rejst sig og har kun sko på den ene fod)*.

Laursen! Hvad mener De? Kommer De for at fri til min søn? Jeg spørger: hvad er det for en idé? Er der noget forhold mellem vore børn, Laursen? Tal ud for pokker! Hvad mener De, mand?

Laursen.

Vær nu ganske rolig, hr. departementschef, og sæt Dem ned. Tag mig det nu ikke ilde op. Jeg er jo Deres gamle vært, og jeg højagter Dem, hr. departementschef, i dyb ærbødighed og vil ikke forvolde Dem eller Deres kære frue nogen sorg eller –

Departementschefen.

Men hvad i pokkers skind og ben mener De da? Hvad er der i vejen? De er jo ellers en fornuftig mand!

Laursen.

Der er ingen ting i vejen. Sæt Dem nu ned og lad mig få det andet ben og lad os ta'e den anden fod *(Departementschefen sætter sig)*. Så. De går forskelligt på benene, hr. departementschef. Det er alderen – Deres ene ben er kun 48 og det andet er 68. – Ser De, hr. departementschef, dér har jeg nu siddet og kukkeluret bag mit lille kældervindu i mit eget hus i mange, mange år, og når jeg så op fra arbejdet og ud i min store, pæne gård og når jeg så børnene lege ude i gården – departementschefens Hendrik og min Anna og de andre tøser og labanter, så tænkte jeg – ja, så tænkte jeg mit, hr. departementschef. For jeg skal sige Dem, de to var som prinsebørn mellem de andre. Så blev de begge to store og

voksne og så blev de konfirmerede sammen. Jeg ved ikke, om departementschefen kanske husker den højtid? Nå! Men det har nu siddet sig fast i mig, at de to unge mennesker holdt mere af hinanden, end det egentlig var godt for et ungt menneske fra første sal og et pigebarn fra kælderen. Men sådan kæresteri har der min sjæl og salighed aldrig været til stede, hr. departementschef. – Men jeg tænkte nu mit og så sendte jeg pigebarnet til frøken Zahle, og dér i den fineste skole i København og så ved Deres frues overmåde elskværdighed imod pigebarnet blev Anna den, hun er bleven. – Og nu siger jeg blot, ja, jeg siger bare: hvis – hvis der er noget mellem disse unge menneskebørn, hr. departementschef, hvad siger De så? Hvad skal man så gøre? Det var det, jeg tillod mig at spørge Dem om, rent ud spørge Dem om, for departementschefen er jo kendt som en frisindet og liberal mand både mod store folk og småfolk – lige meget hvem.

Departementschefen *(rolig og betænksom)***.**

Sig mig, Laursen, hvorfor har De ikke talt om det før? Har De særlige grunde til nu at tale derom? Og hvilke grunde har De til at tro, at de to holder af hinanden?

Laursen.

Stop nu lidt, hr. departementschef! Jeg har kuns observeret, bare observeret fra de var små af. Så synes jeg for et par år siden, at der var fare på færde, og så ville jeg også tale med departementschefen, men så rejste Hendrik jo væk for lang

tid, ja og så troede jeg, der var fred og ingen fare, – men nu er han jo kommen hjem igen.

Departementschefen.

Ja, og hvad så?

Laursen.

Ja, så – ser De, hr. departementschef, da han havde sagt goddag nede i porten, da han kom i går med droschen, så var det ikke nok for ham, – senere på aftningen kom han et øjeblik ned til mig og snakkede med mig alene.

Departementschefen.

Sagde han da noget til Dem om –

Laursen.

Næ, aldrig et levende ord – han spurgte kuns, og det var Anna han spurgte om og Anna og Anna – som om han ville æde hende ud af mig.

Departementschefen.

Hvis De har ret, kære Laursen, synes De så egentlig, at det er glædeligt?

Laursen *(trækker på skuldrene)***.**

Det kommer an på, hr. departementschef. For departementschefen og fruen er det kanske inte glædeligt, jeg er jo kun skomager og grundejer, og hvad mig selv angår – ja, så tænker jeg kuns på hende – – og Deres søn er en hædersmand, hr. departementschef.

Departementschefen *(ligesom i kancellistil)***.**

Hr. skomagermester Laursen! Det, De så klart og forståeligt har udviklet for mig, har det i høj grad overrasket mig at erfare. Som De havde den godhed at bemærke er jeg en liberal og fordomsfri mand, og jeg vil – uden yderligere at udtale mig om de af denne sag eventuelt opstående følger – erklære: at denne sag for mig og min families vedkommende udelukkende er afhængig af min søns bestemmelser, uden at jeg i nogensomhelst henseende ved henvendelser eller påmindelser agter at blande mig i disse. Jeg tillader mig derfor sluttelig at bede Dem om, at De i alle parters interesse ligeledes vil forholde Dem således, nemlig: som om De i enhver henseende var uvidende om denne sag og som om De ikke har henvendt Dem til mig om samme.

Laursen.

Hr. departementschef.

Departementschefen.

Hr. skomagermester Laursen.

Laursen.

Er De vred på mig?

Departementschefen *(lægger hænderne på hans skuldre)***.**

Kære, gamle ven, dertil har jeg ikke nogensomhelst grund. De er en prægtig mand, Laursen, og *(smilende)* en ualmindelig skomager. Jeg tilstår, at den sag, som De har bragt på bane, er mig – ubehagelig, det er er imod alle mine beregninger, at Henrik muligvis allerede nu vil binde sig, men hvis han vil

virkelig på ungdommens vis har gået hen og forliebet sig i Deres datter – så kan jeg kun sige, at han har en udmærket smag, og hvis hun deler hans fornemmelser, kan han i hende få en udmærket hustru –

Laursen.

– og velhavende –

Departementschefen *(fortsættende)***.**

– At der kan opstå en del ubehageligheder og forlegenheder på- grund af vore respektive familiers forskellige stillinger på trinnene af samfundets snævre og smålige trappestige, er vel rimeligvis uundgåeligt. *Jeg*, min gode Laursen, er ganske hævet over sligt, ganske! Jeg er – kort sagt – en fuldt ud liberal mand. Altså taler vi ikke mere derom. Lad mig nu engang vise Dem de dejlige billeder min søn har taget hjem med fra Italien og Holland –

Laursen.

Tak – undskyld, nu må jeg gå, hr. departementschef.

Departementschefen.

Som De vil. Altså Laursen, lad sagen gå sin gang, – vi lader som intet.

Laursen.

Som De vil, hr. departementschef.

Departementschefen.

Farvel Laursen og tak.

Laursen.

Det er mig, der takker. De er en dejlig mand, hr. departementschef! – Tak, jeg vil hellere ned ad køkkentrappen, det er nu sådan gammel vane.

Departementschefen.

Som De vil, Laursen. *(Han står et øjeblik i eftertanke og går så over mod døren til venstre)*. Det er dog bedst, jeg taler med Sofie.

Henrik *(kommer ind ad døren til højre)***.**

God morgen, fa'er!

Departementschefen *(med et udråb)***.**

Nej, god morgen, min dreng! Nå, endelig er du da kommen på benene.

Henrik.

Ja, så godt har jeg ikke sovet i et helt år.

Departementschefen.

Jeg har længtes efter at få dig op. Jeg har endnu så meget at spørge dig om, at jeg ikke ved, hvor jeg skal begynde. *(Lægger et øjeblik hænderne på hans skuldre.)* Hverken moer eller jeg kan rigtig forstå, at vi har kunnet undvære dig så længe. Men breve gør jo meget. Du skriver godt for dig, udmærket godt undertiden, man mærker, det morer dig at skrive, og du spørger så fortræffeligt. Men vi har da også forkælet dig som altid, ikke sandt? To breve om ugen, ét fra moer og ét fra mig.

Henrik.

Ja, I har været mageløse! Jeg forsikrer dig, jeg kunne følge med i alt herhjemme, lige fra de vigtigste ting til de mest dagligdags begivenheder. Jeg vidste næsten, hvad I fik til middag hver dag i den tid, jeg var borte. Jeres mange breve fik naturligvis folk til at tro, at jeg var – at jeg havde –

Departementschefen.

At du havde en kæreste herhjemme naturligvis.

Henrik.

Ja naturligvis.

Departementschefen.

Naturligvis. Nej, gudskelov da! Hør Henrik, én ting må jeg straks spørge dig om, inden du går ind til moer. Hvor har du fået de fortræffelige ting fra? *(Går hen til bordet)* Jeg har været tidlig oppe og set det alt sammen.

Henrik.

Og du er fornøjet? Jeg fik de bedste i Amsterdam.

Departementschefen.

Fornøjet! Det er ikke ordet, jeg er sjæleglad ! Jeg tænker på at omordne hele min samling. Jeg har jo nu alle franskmændene fra slutningen af det 17. og begyndelsen af det 18. århundrede glimrende repræsenteret. Men der er en del at undersøge i historisk henseende –

Henrik.

Hør faer, må jeg tale med dig!

Departementschefen.

Tal væk, kære.

Henrik.

Nej, alvorligt. Det er noget meget vigtigt og alvorligt, som jeg straks må tale med dig om.

Departementschefen *(sætter sig i den store lænestol ved bordet og vender sig med et blad i hånden mod Henrik, der bliver stående)***.**

Nå, i Herrens navn da!

Henrik.

I disse dage, da vore hjerter flyver hinanden i møde, kan jeg ikke gå og gemme på hemmeligheder for dig og moer. Du siger selv, at man på grund af de mange breve, jeg fik i udlandet, måtte tro, at jeg var forlovet herhjemme. Det var jeg jo ikke, men –

Departementschefen.

Nå –

Henrik.

– Men jeg har i mange år været inderlig forelsket i en ung pige herhjemme og – og det var egentlig en af grundene til, at jeg rejste.

Departementschefen.

Det var mærkeligt.

Henrik.

Lad mig fortælle dig det hele. Jeg har jo kendt hende i mange år – fra jeg var barn. Jeg har set hende vokse op og udfolde sig som en skøn blomst, mine følelser for hende kan og vil jeg ikke forsøge at udtale. – Men – ja du vil måske forstå, at jeg, så ung jeg var, alligevel ikke altid var sikker på mig selv, ikke var sikker på hende og, fremfor alt, ikke var sikker på dig, faer, og på moer.

Departementschefen.

På os!

Henrik.

Ja, hvorledes I ville tage det. Så besluttede jeg mig til at rejse, tidligere end det var bestemt – for at prøve min kærligheds styrke. Og nu må jeg sige jer det: at min kærlighed er blevet stærkere og stærkere, medens jeg var borte, nu ved jeg med mig selv, sikkert og fast, at jeg ikke har taget fejl, at jeg er den samme som da jeg rejste, og at mit livs lykke afhænger deraf.

Departementschefen *(stille og sørgmodigt)***.**

Dette er meget, meget kedeligt.

Henrik.

Hvad mener du?

Departementschefen.

Jeg mener, min dreng, at du jo nu omstyrter alle vore planer for din fremtid, og at du, når du nu i din unge alder går hen og gifter dig, vil forspilde en god tid, den bedste tid af dit liv. En kunstners liv må være frit, frit som fuglens, som ørnens, der svæver i æteren og skuer frem i det uendelige, en kunstner må ikke være jordbunden, ikke klistret eller sømmet til samme plet, ikke have andet hjem end kunstens store vidt strakte rige, før han engang har nået målet og er blevet træt og hviler sig ud. Derfor mener jeg, at dette er meget, meget kedeligt. Nu ser jeg kun din fremtid forspildt – ja, jeg siger det! din kunst forsømt, dig selv forsumpet i ægteskaberiets hverdagsgadekær! – Hvorfor i al verden har du dog ikke talt om dette før? Måske der da havde været midler derimod.

Henrik.

Fordi jeg var bange for at volde jer sorg – fordi – fordi – faer! Du spørger mig jo ikke engang, hvem hun er, hende, som du tror vil ødelægge mit liv, og det er jo netop det, jeg er bange for at sige.

Departementschefen.

Hvem hun er, har jo mindre at betyde, – den, som du holder af, kære Henrik, vil vi jo også holde af, men –

Henrik *(usikker)*.

Måske – men alligevel – hvad vil du sige, når du hører – når jeg nu siger dig – og jeg beder dig, når du bliver ubehageligt

overrasket, at du da kærlig vil høre mig. – det er en pige af tarvelig stand.

Departementschefen.

Anna, naturligvis.

Henrik.

Ja, Anna.

Departementschefen.

Ja, hvad så?

Henrik.

Hun er jo kun datter af en tarvelig mand.

Departementschefen.

Ja, hvad fanden kommer det sagen ved?

Henrik.

Jeg troede – jeg frygtede for, at det ville berøre dig ilde, jeg var bange for, at du i din stilling ville finde det pinligt – at – at, derfor turde jeg intet sige.

Departementschefen.

Du ikke! Du, som er forelsket, som *siger*, at du er det! Å, hvilken ungdom! Og det kalder du kærlighed! Ak, kære, kære ven, er det det, som du bilder dig ind er kærlighed! En kærlighed, der er bange for en departementschef! En kærlighed, som generer sig for at være spiret frem i

skomager Laursens kælder. Min søn Henrik, min søn Henrik – jeg forstår dig ikke.

Henrik.

Du må ikke gøre nar af mig, faer! Hvis du mener, hvad du siger, forøger det kun min beundring for dig og din enestående fordomsfrihed. – Jeg tænkte på dig og på moer og på, hvad I ville sige.

Departementschefen.

Meget respektabelt! Men jeg tror, at du i hele denne sag tager fuldstændig fejl af dig selv.

Henrik.

Nej, det gør jeg ikke. Jeg har prøvet mig selv. Alt det, som jeg har set, hørt og læst om kærlighed, har meget ofte virket frastødende på mig. Jeg, jeg har tvivlet om, at der virkelig var kærlighed til. Det jeg lærte at kende deraf, forekom mig banalt og flovt, eller sanseligt og råt og i ægteskaberne var elskov og ømhed og gensidigt hensyn forsvundet –

Departementschefen.

Du har ret, min dreng – når de er unge, er de ved at æde hinanden af lutter "kærlighed" og bagefter fortryder de, at de ikke har gjort det.

Henrik.

Men jeg så dog fejl. Det har du og moer lært mig. Et mere lykkeligt, skønt og harmonisk forhold end jeres kan der ikke findes. Det har givet mig troen og modet. Den varme, dybe

kærlighed, I nærer til hinanden, kendes jo af jeres ømhed og omhu for hinanden og af det inderlige hensyn, I altid viser hinanden. Altid er I gode og blide, du imod hende og hun imod dig, jeres smag og ønsker falder sammen, I læser dem ud af hinandens øjne, og jeg ser, at den kærlighedens fred, som er hos jer, må være spiret frem i jeres ungdoms elskovsfulde hjerter og have vokset sig stærkere i årenes løb. Se, det har givet mig troen igen og modet igen, så at jeg er sikker på, at der kun findes lykke i ægteskabet, når det er baseret på en virkelig ungdomskærlighed.

Departementschefen.

Ti nu lidt stille, Henrik. Du taler som en præst og ikke som en praktisk mand. – – Jeg er så fast overbevist om, at hele det kærlighedssværmeri er en stor fejltagelse og vil blive til så liden lykke for dig som menneske og så stor skade for dig som kunstner, at jeg ikke tager i betænkning at fortælle dig noget, som muligvis vil undre dig. Sæt dig lidt ned.

Ser du, jeg er en af de gamle nationalliberale – ikke alene i politisk henseende. Jeg har haft Hall til manuduktør og jeg er kommet meget sammen med mænd som Orla Lehmann, Carl Ploug, Christian Winther og alle de andre, som jo var en del ældre end jeg. Jeg har set bag kulisserne! Jeg ville være kunstner, ved du, men efter din bedstefaders ønske skulle jeg først tage eksamen, nå, jeg var et dygtigt og flittigt menneske, jeg tog den glimrende og så – ja, så blev jeg hængende ved den. Dengang havde man idealer, man sværmede! Først og fremmest naturligvis for kvinden, "den nordiske mø", "lokkerne bløde og væxten den slanke", man

"elskede", helst ulykkeligt, man var "interessant", man udgød sine verdenssmerter i trofaste venners barme, man skrev lyriske digte osv. osv. Jeg for min part fandt mine "idealer" i kunsten og opdagede snart, at alt det andet sværmeri kun var en façon. Menneskene gjorde mig kold, især kvinderne, og jeg observerede, at det samme var tilfældet netop med dem, der skrev de hedeste og mest glødende digte. Kort og godt: det lykkedes mig aldrig at blive rigtig forelsket! Unglaublich aber wahr! Jeg har aldrig kendt den fornemmelse. Ikke at forstå således, at ungdomsblodet ikke brændte i mig – jeg har jo fortalt dig om mit ret lystige studenterliv, dydsmønster har jeg aldrig været; også jeg kunne betages af blomsterduft og fuglesang, og fortabe mig i romaner og digte osv. osv. osv., men det mærkelige og højst mystiske spøgelse, som kaldes: den store kærlighed, viste sig aldrig for mig – forliebelser derimod, inklinationer, flirtation – –

Henrik.

Men moer? Moer?

Departementschefen.

Da jeg blev en moden mand og i giftefærdig stand og ikke fandt mig oplagt til som en farende ridder, at drage ud i verden for at opsøge det nævnte dårende fantom, så – ja, så så jeg mig om mellem landets døtre. Din moer var ikke alene den skønneste, den eleganteste, mit øje faldt på, men jeg lærte hendes rene hjerte og fine ånd at kende, hun var mig i alle måder sympatetisk, passede i enhver henseende for mig og da jeg troede at spore, at jeg ikke var hende ligegyldig – ja,

så blev hun min hustru. Det var fra min side et fornuftgiftermål, om du så vil, for så vidt som det uden forelskelse fra min side blev bygget på ærlig vilje, ren sympati og dyb respekt –

Henrik.

Men moer? Jeg synes, du lige som har bedraget hende!

Departementschefen.

Fy, fy! lad os ikke bruge så store ord, kære Henrik. Man kan ikke give det, man ikke har. *(Smilende).* Din moer har altid været meget amoureuse – amoureuse par dessus la tête. Du, som kender vort kærlige, fine og harmoniske samliv vil bedst vide, at et lykkeligere ægteskab end vort ikke let kan findes. Du har jo selv lige sagt det!! – Nu vel, af det jeg nu ærligt har fortalt dig om mig selv, vil du se, at man kan leve et langt, lykkeligt liv uden at de store bedårende fornemmelser og voldsomme følelser spiller nogen rolle. Jeg tror, du tager fejl af dig selv!

Men du er jo ikke noget barn, – du har jo oven i købet rejst på kærlighedens vegne i stedet for på kunstens – lader det til! Du er jo din egen mand! *(Han rejser sig).*

Og nu må jeg gå. *(Han går om og rydder op)* Tal med din moer! Stakkels lille moer, det vil blive et hårdt stød for hende! Hun vil ikke så let forsone sig med det hele – og med Laursen! For mig spiller han ingen rolle. Det vil ligefrem more mig at drikke et glas med "schwager" Laursen over bordet og at forestille ham for vore venner, ha, ha, ha. *(Idet han går forbi Henrik,*

lægger han hænderne på hans skuldre og siger bevæget: Min kære dreng! *og går hurtigt ud af døren i baggrunden).*

Anna *(kommer rask fra døren tilvenstre og vil skynde sig over scenen)***.**

Henrik *(standser hende)***.**

God dag, kære Anna. Vi har jo slet ikke fået talt med hinanden.

Anna.

Jeg kommer igen, jeg har lovet Deres moer at gå et ærinde, der haster.

Henrik.

Der er intet, der haster mere, end at jeg får sagt rigtig god dag til dig efter over et års fraværelse. I gamle dage havde du altid god tid til at tale med mig.

Anna *(leende)***.**

Jamen, nu er den tid forbi. Da var vi jo børn, og nu har jeg travlt, altid travlt og er optaget fra morgen til aften.

Henrik.

Er du da ikke glad ved at se mig?

Anna.

Jo naturligvis. De ser rigtig rask ud, men –

Henrik.

Men hvad?

Anna *(smilende)*.

Jeg havde egentlig troet, at De havde forandret dem mere. De har vist ikke arbejdet meget i udlandet?

Henrik.

Å nej. Jeg har mest set mig om, forholdt mig passiv og nydt. – Men nu vil jeg handle – og først og fremmest tale med dig, Anna.

Anna.

Ja, så må vi vente til siden, så kan vi passiare.

(Hun går så frejdig som hun kom).

Fruen *(fra døren til venstre)*.

Henrik, min kære, elskede, lille dreng! *(Med armene om hans hals).* Å, hvor det er godt, at du er kommet hjem. Jeg er så lykkelig! At jeg virkelig har dig igen! Jeg synes, du er blevet så stor! Medens du var borte, greb jeg mig tit i at tænke på dig som om du var en lille dreng og sad på mit skød og kælede for mig og legede med mig. *(Læner sig op ad ham)*. Det er så underligt for mig, at du er så stor, en rigtig stor, voksen mand! å, Henrik, når jeg står her hos dig, sådan som nu, er der en så underlig fred og ro over mig, jeg føler mig så tryg, så sikker, så stolt! En mand som din faer og en søn som dig – nej, nej! Det er af lykke jeg græder. *(De sætter sig i sofaen og han lægger sig kærligt ind til hende).* I denne sofa har vi siddet mange gange, du og jeg. – – Kan du huske, når du kom stormende ind og kravlede op på mit skød og puttede dig ind til mig – å, som du kunne putte dig! Og så fortalte du alle dine sorger om pigerne, der ikke føjede dig,

om hunden, der ikke ville lege, om Anna, der drillede dig, alle begivenhederne nede fra gården og henne fra skolen! – – – – Henrik! Når du engang sidder med en kvinde du elsker, således som du nu sidder med mig, vil du så sende din lille moer en eneste, blot en eneste lille bitte tanke – vil du Henrik?

Henrik *(leende)***.**

Men moer dog, du er jo ganske nervøs.

Fruen *(smilende)***.**

Å, det er din skyld, du tossede dreng, det er glæden over dig. – Og så er jeg så bange for at miste dig. Ja – le ikke ad mig – men jeg har altid næret en underlig angst for hende – den ubekendte – jeg talte om, og som engang vil tage dig fra mig.

Henrik.

Det vil hun aldrig.

Fruen.

Ja, ja, det siger du nok. Men du ved – en svigermoder –

Henrik.

Å, når det er en, som du kender og holder af og som du ved, at *jeg* elsker.

Fruen.

Ja, netop derfor – det er jo netop derfor! Nå, det er jo ikke noget at tale om. Det har jo gudskelov ingen fare.

Henrik.

Det kan du jo ikke vide, moer.

Fruen.

Hvad? Hvad siger du, Henrik? Har du gået hen og forelsket dig i udlandet?

Henrik.

Nej, du kan være rolig. Når jeg gifter mig, bliver det kun med en, som du kender og holder af.

Fruen.

Holder af! Børn ved slet ikke, hvad det er at holde af. Du aner ikke den længsel som faer og jeg – især jeg naturligvis – hvor er faer?

Henrik.

Faer er gået.

Fruen.

Gået?

Henrik.

Ja, vi har allerede talt længe sammen. Jeg har været længer oppe end du tror.

Fruen.

Og han har ikke sagt farvel. Det forstår jeg ikke. *(Smilende.)* Det er første gang nogensinde, tror jeg, – men det er også din

skyld. Du sætter hele huset på den anden ende – og så glemmer han mig!

Henrik.

Å, lille moer, det er du vist ikke bange for.

Fruen.

Nej du, det er jeg ikke bange for. – – Nå Henrik, nu skal du fortælle mig mere og fortsætte, hvor du slap i aftes. Jeg vil blot hente min kurv. Anna har et stort arbejde for, og jeg hjælper hende lidt – hun er jo næsten kunstnerinde. *(Fortroligt.)* Hør Henrik – jeg vil sige dig, jeg har undertiden – et øjeblik været bange for, at I to skulle blive forelskede i hinanden, især hun i dig. Men jeg_ kendte dig for godt, min dreng! Tænk dig, så jaloux har jeg været!

Henrik *(rejser sig)***.**

Var det da så slemt?

Fruen.

Hvilket?

Henrik.

At jeg blev forelsket i Anna.

Fruen.

Å vrøvl, dreng. Det manglede blot. Anna er en storartet pige, henrivende sød, jeg har elsket det pigebarn fra hun var en lille bitte en – men gud fri og bevare os vel fra den ulykke!

Henrik.

Hvilken ulykke?

Fruen.

Nå – lad os nu ikke tale mere om det.

Henrik.

Jo, moer. Lad os netop tale lidt om det.

Fruen.

Henrik! Du mener da ikke –

Henrik *nikker.*.

Fruen *(slår hænderne sammen)*.

Sig det ikke, Henrik, sig det ikke!

Henrik *(rolig)*.

Jo, jeg siger det, moer, jeg holder af Anna og har altid holdt af hende.

Fruen *(rejser sig)*.

Derfor rejste du, Henrik!

Henrik *nikker*.

Fruen.

Og hun ? Anna ?

Henrik.

Jeg har aldrig talt med hende derom.

Fruen.

Gud være lovet!

Henrik *(smilende)***.**

Å, lille moer, jeg har ikke behøvet at tale med hende, jeg har læst alting i hendes ansigt – alt, hvad jeg behøvede at vide.

Fruen.

Henrik, jeg beder sig så bønlig, hører du, jeg beder dig så mindelig – tal i alvor! Det er ikke tilfældet, vel?

Henrik.

Jo, lille moer. Af alle de unge piger, jeg har set, er der ingen, der har lignet dig mere end hun. Derfor elsker jeg hende. Af dig har hun lært at være den kvinde, hun er – å, du holder jo selv så meget af hende, at jeg ikke behøver at synge hendes pris –

Fruen.

Sig ikke mere, Henrik, jeg forbyder dig det! Jeg tåler det ikke! Du mener ikke, hvad du siger! Du kender ikke dig selv! Dette må og skal ikke ske! Du er jo et rent barn! Gå hellere – eller rejs! Rejs hellere igen. *(Hun græder).*

Henrik.

Kære moer, – sig mig, hvilken anden ung pige af alle dem, vi kender, der kan sammenlignes med hende? Og hvor jeg har

været i andre lande, har ingen overgået hende, hun stråler klart over alle andre – ikke alene ved sin skønhed, men ved hele sin beskedenhed og fordringsløse optræden, ved sin frejdige, naturlige oprindelighed og grundærlighed. Jeg føler mig ydmyg over for hendes overlegenhed – og hvor tit har du ikke selv beundret hendes gode forstand, hendes kloge takt, hendes medfødte adel –

Fruen.

Du taler om skomager Laursens datter –

Henrik.

Det bryder faer sig ikke om.

Fruen.

Men det gør jeg. – *Faer* –

Henrik.

Jeg har lige nu sagt ham det hele.

Fruen.

Å! – Og du kom ikke først til mig!! – Og hvad sagde han så?

Henrik.

Faer blev ked deraf, fordi han mente, at det ville gå ud over mit arbejde og min kunst – som om det havde noget med min kunst at gøre! – tværtimod! Men om Anna er datter af en greve eller af en ærlig håndværker, det er faer for stolt til at bryde sig om.

Fruen.

Å, jeg kender ham – han ofrer alt, ja sin egen søn for sine frie ideer!

Henrik.

Og du – vil du ofre mig for tåbelige, forfængelige ideer!

Fruen.

Således har du aldrig talt til mig før!

Henrik.

Har du noget at sige på Anna!

Fruen.

Ja. Jeg tror hende ikke mere, jeg ser hende i et nyt lys! Ja, klog er hun, som en slange har hun sneget sig om i mit hus! å, Henrik, Henrik! Jeg vil ikke høre mere derom – du må vælge mellem hende og mig. – Du må opgive tanken om hende, hører du, hører du!

Henrik *(rolig)***.**

Det er umuligt.

Fruen.

Å, Henrik, bliv ikke vred på mig, stød mig ikke fra dig –

Henrik.

Kære moer, det er jo din egen skyld –

Fruen.

Å – ja – ja. Hvorfor lod jeg hende komme så meget her i huset!

Henrik.

Nej – ikke sådan! Det er *din* skyld, fordi du selv altid har været mit ideal lige fra jeg var den lille dreng, som du talte om før. Således som du var, måtte også hun være, som jeg skulle elske, således som du altid har elsket faer, således skulle hun også elske mig og vi ville blive lykkelige som I, så sikkert som et ægteskab kun kan blive lykkeligt, når det er grundet på virkelig kærlighed, – således som du har lært mig det i din kærlighed til faer!

Fruen.

Å, alt det snak, du der siger! Hvad ved du om alt det! Det er jo kønt og sødt af dig, at du siger mig alt det, men det er jo noget forelsket sværmeri alt sammen, som jeg gamle kone har glemt for længst og ikke spildt en tanke på siden, *(ivrig)* Det er slet ikke det, som det kommer an på i ægteskabet, det er slet ikke det, din faer og jeg har levet på, i det mindste ikke jeg – ja, din faer, han har altid været forelsket i mig – det indrømmer jeg – men det, der skaber ægteskabets lykke er ikke forelskelse og sværmeri, men overensstemmelse i dannelse, i takt, i hensyn, i alle ydre betingelser lige til fødsel og formuesomstændigheder –

Henrik.

Men moer dog!

Fruen.

Ja, det kan ikke nytte, Henrik – du har gået om og lavet et fantasibillede af din gamle moer – det er ikke kærligheden, der har skabt dit hjem og lykken deri. Din faer – jeg – ja jeg har altid beundret ham, været stolt af ham, – jo ældre jeg bliver, jo mere holder jeg af ham; ja, for hver dag, der går – hans glimrende forstand, hans varme, mandige hjerte og hans karakters urokkelige bravhed – ja selv hans ironiske væsen – ja, ja, ja – men dengang – dengang. Dengang bøjede jeg mig, han var jo beundret af alle – og jeg havde dengang lidt en tung skuffelse – –

Henrik.

Moer! Du har elsket en anden mand?

Fruen.

Derom må en søn aldrig spørge sin moer. *(Går hen til ham forlegen og bly)* Min kære lille dreng – jeg fortryder nu alt det, jeg har sagt! Glem alt det, jeg har sagt.

Henrik.

Har du aldrig fortalt det til faer?

Fruen *(ryster stille på hovedet)***.**

Henrik.

Moer, du har vist gået meget igennem.

Fruen.

Nej, nej. Kun en kort lille tid. Ved Gud i Himlen, Henrik, fra jeg blev din moer har jeg været et lykkeligt menneske!

Henrik.

Sig mig endnu en gang, har du og faer aldrig udtalt jer for hinanden om –

Fruen.

Hvorfor spørger du? Vi har jo været lykkelige altid – lige til i dag.

Henrik.

Og nu gør jeg dig ulykkelig.

Fruen
(stolt).

Nej, så kender du mig ikke, min dreng! *(Hun går hen til døren til venstre).* Anna, er du kommen? *(Anna kommer ind).* Anna! Henrik vil gerne tale med dig! Gud velsigne dig, min kære pige! *(Går).*

Anna.

Hvad er der dog i vejen. Hvad vil De mig?

Henrik.

Kære Anna. Hvorfor sagde du ikke *Du* til mig i går og hvorfor bliver du ved dermed i dag? – – – Er jeg en anden end da jeg rejste?

Anna.

Ja naturligvis. Det vil sige, jeg ved ikke, om De er en anden, som De siger, men De har naturligvis forandret Dem så vel som jeg og forholdet imellem os. Vi er jo ikke børn længer; jeg er i hvert tilfælde helt forandret!

Henrik.

Ja. Du er blevet endnu smukkere end du var. Men forholdet imellem os, Anna? Holder du af mig som før? Jeg er den samme!

Anna.

Ingen af os er den samme som før. Nu er vi voksne og alvorlige og adstadige mennesker. Ikke sandt?

Henrik.

Så tal da også alvorligt med mig. Sæt dig nu ned, Anna, og hør et øjeblik, hvad jeg vil sige dig.

Anna *(sky)***.**

Er der sket noget – er der hændet Dem noget i udlandet – hvad vil De mig?

Henrik.

Vær dog ikke så underlig mod mig, Anna, så fremmed og kold – du svinder jo bort fra mig som i en tåge. Du ved det jo, Anna, du ved jo, at jeg holder af dig.

Anna *rejser sig*.

Henrik.

Fra vi var børn har vi jo elsket hinanden. Du har jo altid vidst det – og jeg har jo altid vidst det, jeg læste det ud af dine øjne og af dit smil –

Anna.

Å nej – sig ikke mere.

Henrik.

Jo, nu vil jeg sige det – ikke sandt, du har jo vidst det altid – fra min lille legekammerat blev du den unge, fine jomfru, og min kærlighed udfoldede sig med *dig*, og synet af dig var nok til at gøre mig glad, ja til at være mig hele livets fryd og glæde. Hvad jeg fandt af godt og smukt knyttede sig alene til dig, Anna, og jeg elskede dig, som man elsker, når man er 19, 20 år – alt, hvad jeg ellers så her i livet uden for dette hus, der gemte mine forældre og dig, var grimt og koldt, her var lunt og blødt og fredeligt, og her var du! – å, Anna! Da jeg følte med mig selv, at jeg elskede dig, var jeg som en fattig mand, der finder en skat og ikke ved, hvad han skal gøre med den – ør, forvirret og vild –

Anna.

Å, Henrik – sig nu ikke mere.

Henrik.

Og så, lidt efter lidt blev min kærlighed en pine, jo – en pine blev den for mig, den tog alle mine sanser fangen og jeg

nøjedes ikke med at frydes ved dine strålende øjne og din glade latter – jeg længtes efter dig, higede og tørstede efter at holde dig i mine arme og dække din mund med kys. Jeg sov ikke om natten for at tænke på dig og gik om dernede uden for dit vindu –

Anna.

Ti nu stille, Henrik – rør mig ikke.

Henrik.

Men jeg turde intet sige dig – ja du forstår det ikke – jeg var bange for dig, og jeg vidste dog, du elskede mig.

Anna.

Nej, Henrik, det vidste du ikke!

Henrik.

Jo, jo, jeg så det – jeg følte det, hvergang du så på mig, når du rødmede, når du smilte, når du altid blev i min nærhed så længe du kunne, mine øjne spurgte dig jo og dine svarede mig så sikkert, som om din mund havde sagt det.

Anna.

Ak, nej, nej!

Henrik *(ler)***.**

Å, nægt det nu ikke, min lille, kære Anna. Husker du den aften nede under træet – min mund brændte efter dine kys – og så den sene forårsaften ovre i haven – hvorfor kyssede du mig dengang, Anna? Sig det, – hvorfor? Den nat var det, jeg

tog min store beslutning! Og siden, da jeg læste og læste i de par måneder, jeg havde tilbage, og da jeg undgik dig så meget jeg kunne udholde og du så så forundret efter mig – ja, jeg mærkede det nok, Anna, og jeg led derved, – men det gjaldt din lykke og jeg ville ikke overrumple dig. Jeg vidste jo nok, at der ville stille sig hindringer imellem os på grund af vore familiers forskellige sociale stilling – og desuden: jeg måtte være sikker på mig selv, urokkelig sikker for ikke at bygge vor fremtid på flygtige følelser og løs grund. Derfor sagde jeg intet og derfor rejste jeg for at prøve mig selv og prøve dig. – se, nu er jeg kommen tilbage, den samme som før, og nu ved begge mine forældre, hvad jeg gør, når jeg beder dig om at blive min hustru.

Anna.

Prøve mig! Men jeg har ikke bestået den prøve, Henrik. – det gør mig så ondt, det jeg nu må sige. – Ja, den gang holdt jeg af dig på den måde, som du siger, men jeg forstod dig ikke. Elskede du mig således som du siger, hvorfor sagde du det da ikke? Vor sociale stilling, siger du, – jeg tænkte ikke derpå! Hvad vedkom den mig? Dine forældres samtykke taler du om, hvad brød jeg mig om det? Det var dig – dig alene jeg brød mig om. Men du sagde intet. Ja, så kyssede vi hinanden en aften – – – hvorfor sagde du intet, hvorfor spurgte du ikke, hvorfor tog du mig ikke – hele mit væsen længtes og tørstede jo kun efter dig – og så – så undveg du mig, så rejste du din vej, forlod mig, flygtede –

Henrik.

Anna –

Anna.

Kunne jeg da forstå andet end at du ville undgå mig, slippe løs fra mig, blive mig kvit, mig, skomagerens datter, som du havde leget med. Du kunne jo gøre det med ro, du havde jo intet sagt, intet lovet. – – Når en søn af en fornem mand og en håndværkers datter elsker hinanden, sker der tit en ulykke. Men du var en "hæderlig" ung mand, lige så forkælet du end var, og jeg –. Men kærligheden spørger ikke om hæderlighed – og jeg forstod dig ikke. Den rejse var for mig et Farvel for altid og så – ja, jeg er jo en ret fornuftig pige, så svandt lidt efter lidt mit "sværmeri" for dig. – Å, det varede ikke så længe. Jeg tænkte efterhånden kun på dig som på en god legekammerat og en god ven. Nu kan du ikke blive andet for mig.

Henrik.

Sig det ikke, Anna – du tager fejl –

Anna.

Jeg er voksen nu og jeg er stærkere end du, derfor synes du, jeg er hård. Da du kom i går, så jeg straks, at du var den samme som før, og da mærkede jeg først rigtigt, hvor forandret jeg selv var blevet. Nu er de gamle dage forbi – *den* lille pige, du legede med lige til legen blev alvorlig, finder du ikke mere. Gå du nu *din* vej gennem livet, jeg går min – –

Henrik.

Anna!

Anna.

Jeg elsker dig ikke, Henrik.

Henrik.

Men jeg da.

Anna.

Henrik, Henrik – også da vi var små var jeg den stærkeste, altid måtte jeg tysse på dig. Hør mig nu ud: – Jeg er knyttet til en anden mand! Du kender ham ikke. Det er en god, brav mand – *(med et smil)* jeg sværmer ikke for ham, Henrik, men jeg holder af ham og jeg føler mig tryg og sikker ved at binde mit liv til hans. – Først nu, for et øjeblik siden, har jeg sagt det til faer.

Henrik.

Det er umuligt! Hvad er det for ville ting, du taler om? Jeg forstår det ikke, – jeg vil ikke høre det! Hvorfor taler du sådanne ord, som jo ikke kan være sande? Vil du skræmme mig? – – Svar mig, Anna, hvad mener du? Vil du virkelig have mig til at tro det, du siger? – Mig hører du til, ingen anden. Og hvis du har skrupler, hvis du frygter, så vær rolig, – min kærlighed er så stærk nu, som min vilje er stærk, alt, hvad du kan frygte, rydder jeg bort, er ryddet bort, vejen er fri – kom, Anna, – alle arme rækkes ud imod dig.

Anna *(ryster på hovedet og med sagte stemme)***.**

Jeg elsker dig ikke, Henrik.

Henrik.

Du elsker mig ikke? Hvad mener du? Du har jo altid elsket mig, hele dit liv. Er da et eneste år nok til at slette alle de andre ud. Du er syg, tror jeg – eller du ved ikke, hvad du siger. Kommer jeg for pludseligt – vil du, at jeg skal vente? Hele livet var vi jo sammen, endnu da vi var børn fløj vi mod hinanden, når vi en kort stund ikke havde set hinanden, vi tænkte jo hinandens tanker, vi følte jo på samme måde – og senere: dine øjne søgte jo mine, dine læber brændte efter mine og vore hænder skælvede, når de mødtes! Hvad var da det? Hvad kalder du det? Elskede du mig ikke dengang ?

Anna.

Jo, jo, men nu –

Henrik.

Nu, – nu er intet forandret. Jeg ikke, du ikke. Du talte om en anden mand, synes jeg. *Ingen mand kan skille dig fra mig*. Hører du? Har du ladet dig rive hen af en misforståelse eller af trods, af skuffelse, af frygt eller hvad det har været, så må det være forbi nu – bort med ham! Vis ham bort! Sig ham, det er forbi, at du tog fejl, at du hører mig til!

Anna.

Det er dig, der tager fejl, Henrik, ligesom jeg dengang. Vi passer ikke for hinanden. Jeg ser en anden i dig end dengang. Du er mig nu som en god ven, min bedste ven, – men din

karakter, din opdragelse, dit væsen er så forskelligt fra mit, jeg forstår dig ikke – jeg elsker dig ikke.

Henrik *(tvinger sig til at være rolig)***.**

Anna. Hør mig blot rolig et øjeblik. Jeg har i dag lært, ja – af dem jeg mest stoler på, af dem, på hvis kærlighed til hinanden jeg troede mest af alt, at kærlighed – det, som jeg kalder således – ikke er nødvendig mellem to mennesker for at leve lykkeligt med hinanden. Jeg ved, at de har uret, men lad så være. Du tror ikke, du elsker mig, men kom alligevel – for jeg *ved*, at jeg elsker dig, at du er så nødvendig for mig for at leve livet som luften jeg indånder, så sandt jeg føler, at jeg i hvert åndedrag ånder dit væsen, du er i hver tanke, jeg tænker og i hvert ord, jeg udtaler – forstår du rigtigt! Selv det, at du ikke tror at elske mig, forandrer mig ikke – det er jo ikke nødvendigt, siger de – men jeg føler, at du vil komme dertil, – nu sover din kærlighed, min fraværelse har dysset den i dvale, men jeg vil vække den til live og til lykke, ja, til al livets lykke og herlighed. Dit hjerte er koldt nu og hårdt, men jeg vil optø isen omkring det, varme det med min kærligheds ånde, og det vil smelte, og dit blod vil rinde og sprudle varmere og heftigere end nogensinde før. Kom Anna! Stol på mig, tro på mig – min kærlighed er mere end nok så ærlig vilje og stærkere end kold fornuft –

Anna.

Vi forstår ikke mere hinanden, Henrik, og dine ord finder ikke mere genklang i mig. Den mand, som jeg har givet mit ord, har jo hele min tillid og min hele tro, og jeg har knyttet

mig ubrydeligt til ham. Vi taler ikke så mange ord, han og jeg, vi elsker ikke hinanden således som du mener – – sig ikke mere, Henrik – jeg kan ikke og vil ikke andet.

Henrik.

Slip mig ikke, Anna, slip mig ikke! – Det er jo, som om jeg er kommen til et fremmed land, i stedet for at være kommet hjem. Det er fremmede mennesker, der modtager mig, jeg kender dem ikke igen og jeg forstår dem ikke: de fornægter de helligste følelser, de er fremmede for hinanden og fremmede for mig. Alt, hvad der holdt mig fast, som bandt mig, som jeg klyngede mig til, brister under min hånd og jeg glider –

Anna *er gået hen og har lagt hånden på hans skulder og rækker ham den anden hånd, som han overvælder med kys***.**

Vi vil altid være venner, ikke sandt, Henrik.

Henrik.

Anna, Anna!

Pigen *(træder indenfor døren)***.**

Hr. Laursen spørger efter dem.

(Går).

Anna.

Nu kommer jeg.

(Går).

Laursen *(kommer ind fra højre og bliver stående en stund uden at sige noget)***.**

Nå, arkitekt! Hvordan går'et? – – – Jeg kender det hele, go'e Hendrik, og jeg gamle skomagertamp har forstået mere end som Deres kloge hr. faer og fru moer, og det lå jo dog lige for næsen; – men at Anna har spillet mig det puds bag min ryg, at forlove sig – det forstår jeg rent ud sagt fanden lyne mig ikke.

Henrik.

Kære, gamle Laursen. Det bliver min ulykke.

Laursen.

Nå, nå, nå, lille Hendrik, sig ikke det. Tag den med ro, min gut. Tiden gør så meget. – Må jeg bare sige én ting, go'e Hendrik. Det havde rent ud sagt været mit livs forhåbnings glæde at se min Anna som Deres hr. faers og Deres fru moers svigerdatter. Det er sla'et fejl. Man kan gøre sine beregninger og ta'e mål af alting i denne verden, undtagen af fruentimmer. – Jeg har nu aldrig keret mig synderlig om dem. – Hm! Anna kom sine 4 måneder for tidligt til verden og så måtte jeg rent ud sagt gifte henders moer. Jeg havde nu mest lyst til at vente, og sådan egentlig ringforlovede var vi da heller ikke, men hun var noget hastig af sig på alle måder og en køn kone var hun, spørg Deres hr. faer og fru moer. Det ku' hænde, at hun var noget vel livlig af sig imellem og hun satte mig mange grå hår i ho'det med sit hastige sind. Nå, jeg skal ikke sige hende, noget på i hendes grav, men havde hun levet, da jeg vandt i lotteriet, så havde hun vel nok formøblet pengene. Nu købte jeg gården og det gik som det gik – og jeg

havde tænkt mig – nå, nu har jeg kuns en bøn til Dem, go'e Hendrik.

Henrik.

Ak, hvad kan jeg gøre for Dem, Laursen.

Laursen.

Jo. – Anna er en smuk pige og hun bliver også nok en køn kone – og nu da hun gik fra Dem græd hun, som da hun var et lille barn – og når hun nu bliver gift – så, – ja hun vil jo nok blive en brav kone og De er jo nok en hæderlig mand, – men jeg har jo set så meget og gammel kærlighed ruster ikke, siger man, og så kan der jo komme den tid, at I ser hinanden igen – hør, lille Hendrik, De vil jo ikke glemme, at hun var Deres lille legekammerat og ikke glemme hendes gamle faer –

Henrik.

Jeg forstår Dem ikke, Laursen.

Laursen.

Å, Hendrik, Hendrik – jeg tror kun godt om Dem og min Anna, men – men blodet er ungt og syder så nemt – det er li'esom beg, det er ikke til at få a'svalet, når det først koger, og så klæber det som – som, ja ligesom beg – sådan er det, man i ungdommen kalder kærlighed.

Henrik.

Det tror jeg ikke mere på, Laursen. For Anna er der ingen fare, De kan være rolig, hun er lige så klog som De selv og

som min faer og min moer – og som alle voksne mennesker. Det er mig alene, der har været naragtig nok til at tro, at ungdommens ideale sværmerier eller sværmeriske idealer – hvad De vil kalde det, Laursen, har noget med virkeligheden at gøre –

Laursen.

Nå, nå, nu inte så ond og bitter, lille Hendrik.

Henrik.

Gid jeg kunne være ond, Laursen, – livet har så ganske forkælet og blændet mig, at jeg troede, at der var rigtig kærlighed til lige som i romanerne, ja så dum har jeg været, at jeg troede, at de, der giftede sig med hinanden, også elskede hinanden, ja så tåbelig har jeg været, at jeg først nu har lært, at den slags "fornemmelser", som faer kalder det, kun er barnagtigt sværmeri, – og Anna, hun har lært mig, at det ikke varer længere end et års tid, – dum, dum, dum! Gamle, kloge Laursen, og det værste er, at jeg rimeligvis aldrig bliver klogere.

Departementschefen *(kommer ind)*.

Nå, god dag igen, min dreng. – Og Laursen! *(Ser fra den ene til den anden).* I ser så bevægede ud.

Laursen.

Ja, jeg kommer for at sige departementschefen, at jeg tror dog alligevel, at jeg vil sælge "kassen", som departementschefen behager at sige.

Departementschefen.

Ser man det! Ja så! Ja, så kan jeg jo købe den og bygge den om. Hvad synes du, Henrik? Det kan jo blive dit første arbejde.

Rust

Personer

Kaptajn Bülow, godsejer.
Baron v. Hohendorff.
Baronesse Margrete v. Hohendorff.
Inger.
Major v. Lützow.
Obersten.
Ritmesteren.
Gamle Sofie.
Niels.

Handlingen foregår i slutningen af september på kaptajn Bülows gods ved Skanderborg.

En havesal. Den bagerste del danner en slags vestibule med åbne glasdøre til en trappe, der fører ned til gårdens opkørsel.
I salens forreste, bredere del er der til venstre en stor lukket veranda, der fører ud til parken: den er beklædt med vild vin og andre planters gule og røde blade. I verandaen et dækket frokostbord. Midt på gulvet et antikt firkantet bord, hvorpå geværer og jagtrekvisitter. Til højre et rundt bord med bøger og aviser. Lænestole. Væggen til højre: vindue, ved dette et lille arbejdsbord med en insektsamling. Længere tilbage et stort chatol. På den smalle væg mellem denne væg og vestibulen: et legemsstort kvindeportræt. I verandaen et våbenskab og i vestibulen døre til begge sider.

Omkring frokostbordet: ***Kaptajn Bülow, obersten, ritmesteren*** *og* ***Lützow.*** ***Niels*** *varter op. Herrerne –* ***Lützow*** *undtagen – er i gamle jagtfrakker.* ***Niels*** *i stuefrakke og kravestøvler.*

Ritmesteren.

– – – "De vidste alle, at hertugen var fader til barnet, så der blev ganske stille i selskabet. "Ja, wir sind ja alle Menschen," sagde så til sidst den gamle Haberdorff. "Ja," sagde hertugen, "wir sind ja alle Menschen – und ich bin Vater aller meiner Unterthanen". *De ler alle, idet de rejser sig.* Tak for mad. *De rækker hinanden hånden og siger velbekomme.* ***Ritmesteren*** *sætter sig mageligt i en lænestol ved det runde bord og tænder, stadig leende, en merskums pibe.* ***Niels*** *bringer kaptajnen, som bliver i verandaen, cigarer og ild,* ***obersten*** *gentager i baggrunden ritmesterens historie for den tunghøre* ***Lützow****.*

Obersten.

– – – "und ich bin Vater aller meiner Unterthanen".

De ler alle igen hjerteligt, medens ***Lützow*** *sætter sig hen til insekterne, hvor han er ivrigt beskæftiget med lup, pincet og nåle.*

Kaptajnen.

Skal du ikke ryge, oberst?

Obersten.

Nej, jeg er ikke færdig med patronerne, jeg holder nok af at lade dem selv. *Han sætter sig ved ladebordet.*

Ritmesteren.

Ah, hvor vi dog har det godt. Er aviserne ikke kommet?

Kaptajnen *til Niels*.

Altså om en god halv time er vognen for døren.

Niels.

Vel, hr. kaptajn.

Kaptajnen.

Dejligt vejr! Ja september, september! Det er årets bedste tid. – Vi kører over Mosevangen til Lilleskoven. Vil Lützow så med? *Han sætter sig hen til ritmesteren; han bruger stok og går dårligt.*

Obersten.

Gu' skal han med. *(Meget højt:)* Vil De med på pürschjagt, Lützow?

Lützow.

Ja, ja – jeg kører med til mosen; men jeg må have mine lange støvler på. Når kører vi?

Obersten.

Om en god halv time.

Ritmesteren.

Ah, hvor man har det godt!

Obersten.

Ja, når man lader andre besørge arbejdet. Kan du hjælpe mig lidt, Niels?

Niels *(som tager af bordet)*.

Vel, hr. oberst.

Kaptajnen.

Kan I nu ikke beslutte jer til at blive hos mig vinteren over?

Ritmesteren.

Vi har talt om det, gamle. Jeg længes ikke efter at suge på labben i Næstved.

Obersten.

Nej du med dine vaner!

Ritmesteren.

Med mine vaner! Nåda – og du da!

Obersten.

Å jeg, – jeg lever som en gammel tarvelig soldat: en god cigar og en toddy om aftenen, mere forlanger jeg ikke. Nå, – og det kan dog knibe imellem stunder. Pensionen – *Han banker patronen fast.*

Ritmesteren.

Å, snak mig ikke om den pension. Jeg har aldrig forstået at leve af gagen, langt mindre af pensionen. Jeg bliver forbandet gerne i dette paradis, – så behøver jeg da heller ikke at sælge hoppen.

Kaptajnen.

Nå, og du oberst. Kan du ikke undvære København og dine dineer? Nu har Lützow boet her i henved 20 år og han trives ret vel, synes jeg.

Obersten.

Ja vel ja, Lützow, det er noget andet – og I andre; men jeg, ser du, en gammel kavaler som jeg, jeg er somme tider gnaven. Man har jo immer sine skuffelser at trækkes med. Han banker løs. Se, en gammel kavaler som jeg, der har stået i garden –

Ritmesteren.

Adonis!

Obersten.

Ja, Adonis kaldte I mig, men det var sgu kun på gaden, jeg var Adonis, min faer! og ved hoffet og i selskaberne, – men hjemme, dér havde jeg konen og fire børn og måtte leve som en skoflikker.

Ritmesteren.

Nå–å.

Obersten.

Jo min salighed, ikke stort bedre. Nå, Gud velsigne dem alle sammen, både salig Cathinka og de andre, døde og levende. Men sådan en familiepapa, der har det aussen blank og binnen krank, hans humør bliver noget tyndslidt med årene.

Kaptajnen.

Ja men nu er du jo alene.

Obersten.

Ja gu' er jeg alene, men humøret, min faer, det gik med aldersgrænsen – det er temmelig luvslidt, som vi sagde i 48.

Kaptajnen *(til Sofie, som kommer ind)***.**

Sofie, kan du ikke få obersten til at blive hos os i vinter?

Sofie.

Å, han bliver vel nok, tænker jeg. Vil herrerne have et lille glas vin?

Kaptajnen.

Ja, – af den gamle madeira, Sofie.

Ritmesteren.

Hør, hvor vi har det forbandet rart!

Obersten.

Nej, lad os nu lade være med den vin om formiddagen. *(Sofie går stille og hyggeligt om og skænker.)* Det overholder jeg strengt. Vin i utide, sagde min gamle Frank altid, er som at give en hest, der traver godt, af pisken; det strammer op til ingen nytte.

Nå, et lille glas da. Ahh! Gud forbarme sig vel og se i sin nåde til os! Lad mig få to dråber til – to, siger jeg, ikke mere.

Niels *, som er færdig med at tage ud, hjælper obersten med patronerne*.

Ritmesteren *til Sofie*.

Deres lille frikassé var superb.

Sofie.

Glæder mig, hr. ritmester.

Hyggelig stilhed. ***Kaptajnen*** *er ved at blunde,* ***ritmesteren*** *nyder tobakken og vinen,* ***Lützow*** *arbejder, og man hører kun* ***oberstens*** *og* ***Niels'*** *sagte banken.*

Ritmesteren.

Satans med de fluer!

Sofie *til kaptajnen*.

Kaptajnen skulle ikke sove. – Hvad tid mener herrerne, De kommer hjem fra jagten?

Kaptajnen.

Vi spiser som sædvanlig, Sofie, og vi kommer hjem med en glubende appetit. *Han rejser sig.* Å, ja, ja! *Han går hen i verandaen.* Nej se, hvor kønt! – Ja nu begynder bladene at blive gule.

Ritmesteren.

Her trækker nedrigt.

Kaptajnen.

Nå, så lukker vi, men det er jo sommervarmt. – Vi kører op over åsen, gennem Mosevangen til Lilleskoven, hvor Frederik har anmeldt dyrene. Vi skal ha' dyresteg på søndag, Sofie; –

men i aften skal vi ha' den lille bolle punsch – en firemandsbolle til l'hombren? Hvad siger I?

(Sofie ud.)

Ritmesteren.

Brillant! Vi lever som Gud i Frankrig. Kan du tåle varm punsch om aftenen, oberst?

Obersten.

Kære ven, jeg har i de sidste 40 år drukket mig et glas punsch hver evige eneste aften. Det er den eneste sprit, som kommer på min væge. Jeg tror ikke, den brænder uden det. Den lille aftendrik gør mig til en evig lampe. Ha! ha! ha!

Ritmesteren.

Ha! ha! ha! Bare du ikke bruger dobbel væge og får en på lampen, ha! ha! ha!

Obersten.

Ptøj for brandere! Hvad Niels?

Niels.

Vel hr. oberst!

Kaptajnen *til ritmesteren, idet han igen sætter sig hen til ham*.

Kan du ikke få obersten til at blive?

Ritmesteren.

Han bliver nok.

Kaptajnen.

Han har det jo skralt, ser du, og han skulle dog helst have det lidt godt på sine gamle dage; og her er jo rart, som du siger. Man lever så godt gemt og kan glemme hele den dumme verden.

Ritmesteren.

Lidt ensformigt undertiden, – hva? Ser du aldrig lidt ungdom?

Kaptajnen.

Nej, ungdom vil jeg ikke have noget at gøre med. Nutidens forstår jeg slet ikke. – Den mangler pietet. Den træder og tramper på al ting, selv på det bedste og helligste, jeg kender. Den river al ting ned. Læs bare aviserne. Den mangler respekt. – – Næ, næ, næ, jeg forstår den ikke. Ungdommen skal tøjles – og desuden – –

Nej, *jer* forstår jeg, I gamle kammerater, I er ikke svagelige og nervøse; se obersten, han er kraftig og stærk endnu, han skyder som en Wilhelm Tell, skønt han ryster på hænderne – du – han er ældre end jeg: 72!

Ritmesteren.

Å Fa'en!

Kaptajnen.

Min sjæl.

Ritmesteren.

Ja vi andre er da heller ingen årsunger, – Lützow –

Kaptajnen.

Lützow fylder 69, men han tænker så skarpt, som om han var 30. Jo vi stikker sgu ungdommen! Lützow er min højre hånd, ved du.

Ritmesteren.

Ja men morsom er Lützow ikke.

Kaptajnen.

Nå ja, hørelsen – og så er han jo videnskabsmand.

Ritmesteren.

Ja, den slags folk er ikke morsomme.

Kaptajnen.

Sådan har han altid været, lille og skrumpen, men sej. – Du, jeg har ved Frederits set den mand tage to mand på sin samvittighed så rolig, som han nu spidder sine sommerfugle.

Ritmesteren.

Du har fortalt det. Du fortæller mere om andre end om dig selv, gamle ven.

Kaptajnen.

Å –

Ritmesteren.

Er det længe siden, du mærkede til såret?

Kaptajnen *afvisende*.

Ja det går ret godt. Vi fra 48 er seje.

Lützow.

Der kommer Konradsen med posten.

Sofie *kommer ind med en bunke aviser, nogle breve og pakker.*

Obersten.

Ja nu er der ikke tid til aviserne, børn; lad dem ligge til siden.

Ritmesteren.

Jeg vil bare se de døde. *Til* ***kaptajnen:*** Her er et par breve. ***Kaptajnen*** *hører ikke.* Her er breve!

Kaptajnen *tager langsomt næsebrillerne på*.

Nå. – – – Ja, det er fra Leth i Århus om tærskemaskinen. Å Niels, bring det over til forvalteren og lad så spænde for. Og det er fra – – *han ser udskriften og rejser sig i stærk bevægelse.*

Ritmesteren.

Hvad er'et?

Kaptajnen *går hen til Lützow med brevet*.

Fra hvem er det brev?

Lützow.

Det er fra din datter, Gustav.

Kaptajnen.

Ja det er. Det modtages ikke! Skriv dér: Modtages ikke.

Ritmesteren.

Hvad? Modtager du ikke dine breve!

Kaptajnen.

Skriv udenpå: Modtages ikke! – Ingen breve her i huset fra Tyskland. Jeg kender ingen i det forbandede land. Ingen!

Obersten.

Kan du forsvare det, Bülow. Det er jo fra din datter, siger Lützow.

Sofie.

Lad De herren derom, hr. oberst.

Kaptajnen *humper op og ned i sindsbevægelse*.

I fem år har jeg ikke hørt fra hende. – Lützow! Skriv, som vi altid har skrevet: Modtages ikke!

Ritmesteren.

Men kære, gamle kammerat – –

Kaptajnen *ser skarpt på ham, men svarer ikke*.

Sofie *bidende til ritmesteren*.

Det må I lade kaptajnen om selv.

Kaptajnen.

Jeg vil ikke høre noget som helst. I kender mig jo. Lützow giver mig ikke ret, men Sofie, hun forstår mig. Du oberst og du Edvard, I husker vel næppe mere, at jeg har nogen – at jeg har nogen datter?

Men I har jo nok hørt den historie.

Hun nævnes ikke her! Hun hører ikke hjemme her! Hun er en hemmelighed. *Støder stokken i gulvet.* Død! Begravet!

Lad os ikke tale mere derom. *Sætter sig. Pause.*

Obersten.

Jeg ved ikke synderligt mere derom, end hvad folk har snakket. Lützow siger jo aldrig et muk – du må have gået meget igennem.

Ritmesteren.

Jeg kender dem, ho! ho! Jeg kender kvinderne. Varmt blod! Ungdomsblod! Så glemmer de alle pligter og deres egen kvindelige ære – – –

Kaptajnen.

Nej, nej, nej! Ikke sådan, ikke sådan! I skal høre mig engang, ja, I skal dømme os imellem, kammerater. Jo Lützow. De *skal*

høre det hele. Jeg kender sorgerne i jeres liv, I skal lære mine at kende. – I skal ikke dømme mig uhørt, og I skal forstå, at jeg afviser dette brev, som er det første, jeg nu har modtaget i fem år.

Lützow.

Du skal ikke hidse dig selv op, Gustav. Lad de gamle historier fare.

Kaptajnen.

Ja, når jeg blot kunne, men du ser jo, at jeg ikke *kan*. Nu troede jeg, at de havde opgivet mig, og så –

Se, jeg har jo søgt af al magt at glemme, ligesom man her i dette land har forstået at glemme alt for kiv, splid og vrøvl. –

Nu skal I høre!

Lützow.

Lad mig fortælle, Bülow.

Kaptajnen.

Nej!!! – Jeg var ung ægtemand, da krigen kom i 48, og jeg gik fra hende dér henne *peger på portrættet* og min lille pige. Ja, du kan jo nok huske mit hjem fra den tid, oberst, du var indkvarteret hos os i 50, da jeg var borte – ikke sandt?

Så blev jeg såret ved Isted. Og så kom jeg hjem. Å, den tid! den tid! Dengang var landet ikke et lidet, lemlæstet land – det var stort, herligt, berømt, dækket med hæder! Husker I

den store, stolte tid, da vi kom hjem efter den første krig! Husker I den? Å!

Men så kom ulykken. Tyskerne glemte os ikke. De pinte og pressede dernede i hertugdømmerne, de pønsede og lurede, og havde jeg som god dansk mand hadet dem som modstandere med bøssen og sablen i hånden, så lærte jeg senere at hade dem igennem deres politik, deres voldsmands-politik, deres stimands-politik, deres røver-, tyve- og skurke-politik – hvad!

Så kom ulykken – og så døde *hun* fra mig. I véd –

Obersten.

Vi ved, hvad du mistede. –

Kaptajnen.

Så levede jeg stille her på min gård, men jeg så og hørte til min forfærdelse, at man lidt efter lidt glemte al den tyske fortræd; nå, men så lukkede de da selv øjnene op på os i 64.

Jeg var næsten en halvgammel mand, da jeg meldte mig til tjeneste igen, men jeg *måtte* med, jeg måtte med, jeg måtte køle mit had og svale min harme.

Å Gud ja, jeg drog i krigen og lod min unge datter blive tilbage. – Hun var mit eneste barn, min eneste trøst, min eneste stolthed. – Så lå jeg efter Dybbøl ovre i København, såret og flænget og halvt en krøbling, og tyskerne var her i Jylland, her og dér og alle vegne, brandskattede og hærgede.

Min gamle gård husede stabe af alle våben, de preussiske herrer stoltserede omkring her på godset og i gården og hun, – – *hun*, som var opdraget i had til dem, som vidste, at landet skyldte dem al sin ulykke, næsten sin undergang, hun, hvis fader deres kugler havde bragt døden nær, hun, som hørte til den ungdom, der skulle skaffe hævn og oprejsning – hun blev forræder mod sit land.

Ja her, her i disse stuer, hvor kun ærlige danske mænd havde trådt, gav hun en preussisk officer sin tro og sit løfte.

Hun skrev til mig derom. Jeg forlangte, at hun skulle komme til mig straks, – men vanvid havde grebet hende. Hun nægtede at komme. Og alt dette gjorde hun under det billedes milde øjne. Med mine svage hænder skrev og skrev jeg til hende, jeg bad og bønfaldt og truede og tiggede: hun havde ikke blik for sin skændsel, hun var døv for fædrelandets nød, døv for sin faders forbandelser, – jeg skrev, at kom hun ikke, ville jeg forbande den dag, hun var født, jage hende fra hendes hjem, og jeg svor min dyreste ed: aldrig at se hende mere.

Men hun kom ikke.

Nuvel, hun kunne da vælge mellem mig, mellem sit fædreland og dets fjender, som havde ødelagt det.

Hun valgte – og hun valgte *ham*. –

Jeg har aldrig set hende siden.

Obersten.

Du har aldrig set hende siden.

Kaptajnen.

Nej. Mine sår var åbne endnu, da hun skrev til mig, at hun her – her i godsets kirke var viet til premierløjtnant, freiherr von Hohendorft, Rittergutsbesitzer i Brandenburg. –

Jeg ved det nok, man kalder det borneret, man kalder det dumt, man siger og man skriver, at det er politisk uklogt og meget mere, men tysk er tysk, fjender er fjender, og jeg er sådan som jeg er, jeg *kan* ikke gå på akkord, og jeg kan ikke og vil ikke glemme al den ulykke, som det folk har forvoldt os, alt det blod, som det har bragt til at flyde, alt det land, alle de landsmænd, som det har røvet fra os. Jeg ved det nok, jeg hører det jo og ser det: man har glemt det, og der råbes på, at vi nu skal være venner. Lad dem råbe, lad dem råbe: her inde i mig råber det højt nok: de har ødelagt mit land, de har forspildt mig mit liv og mit hjem, som de har ødelagt mit legeme. Nuvel: jeg har intet med dem at gøre, ingen forbindelse med dem. Hun har jo valgt – hvad vil hun så mere?

Obersten.

Du har ret, ja du har ret.

Sofie.

Ja sandelig har vi ret.

Ritmesteren.

Jeg forstår dig, gamle ven, de skal lade dig i fred.

Kaptajnen.

Ja, de skal lade mig i fred de par år, jeg har tilbage, ikke sandt!

I mange, mange tider har jeg muret mig inde på min gård. Alle breve dernede fra har jeg sendt tilbage. Jeg har truffet mine bestemmelser med mine ejendomme og al den slags ting, – – men det varede mange år, inden de breve hørte op at komme. I fem år har jeg nu været fri. Jeg har lukket mine øjne og mine ører, så godt jeg kunne, for det, som sker her i landet, – og kun I, gamle kammerater, er min eneste omgang, og I vil nu blive hos mig, ikke sandt? Nå, har vi det ikke godt, i fred og ro, – se, hvor velsignet solen skinner! Jeg forlanger kun at leve et roligt liv, som passer for en gammel soldat, og nu – skal jeg nu begynde igen, lukke op for alle mit livs sorger, – og her er de, her i dette brev, som jeg holder i min hånd.

Ritmesteren.

Nej – du har ret.

Kaptajnen.

Jeg har ingen børn, jeg har ingen skyldnere, jeg har gjort for mine folk, hvad jeg kan, har givet mit fædreland, hvad det kan forlange, – nu vel: ingen tysker skal med min vilje sætte sin fod på min gård, og når jeg er død, vil man finde det som min sidste vilje.

Sofie.

Vær nu rolig herre, I tåler det ikke.

Hun går.

Obersten.

Ja, vær nu rolig, du. – Dine gamle venner forstår dig. Du har ret.

Kaptajnen *til* ***Lützow****, som han rækker brevet***.**

Du også, Lützow.

Lützow.

Forstår dig? Ja! – Du har uret.

Kaptajnen *utålmodig***.**

Skriv: Modtages ikke.

Lützow *med brevet i hånden***.**

Hvis hun nu er død!

Kaptajnen.

For mig har hun længe været det.

Lützow.

Hvis hendes børn er i nød og trænger til dig?

Kaptajnen.

De er tyske børn, lad deres fædreland sørge for dem.

Lützow.

Hm! Har du set, der står "Haster" på brevet?

Kaptajnen *utålmodig*.

Å –

Lützow *ser på ham, ryster på hovedet og skriver*.

Niels *kommer ind*.

Der er stafet fra byen med telegram til kaptajnen.

Kaptajnen.

Lützow, gør dig ikke så mange bekymringer for min skyld, se: nu er jeg rolig igen.

Tager telegrammet fra ***Niels****.* Det er vel fra købmanden. Å, skriv på den, *giver kontrolsedlen til* ***Lützow,*** *spøgende:* *den* er ikke fra fjendens land.

Lützow *skriver og giver sedlen til* ***Niels****, som går.*

Kaptajnen sætter brillerne på, åbner roligt telegrammet, læser det og råber:

Tyskerne er i landet! De er i Skanderborg! De er her på gården om lidt. Hej! Luk portene!

De andre løber til og spørger forskrækkede: "Hvad siger du!" – "Hvad er det?"

Det er fra hende! Hun er her! Se! Se her: "Den dag i dag vil jeg se mit gamle hjem. Min mand og jeg kommer til Enstedgård samtidig med dette."

Den dag i dag! Hvad er det for en dag? Her kommer ingen ind! Luk porten! Stæng dørene! – – –

Nej! – Nej, rolig! – Det skal ikke hedde sig, at Gustav Adolph Bülow nærer frygt. Lad dem komme!

Gør i stand herinde! Kald på Sofie!

Lützow.

Modtag dem ikke, Bülow, du tåler det ikke.

Kaptajnen.

Og det siger du? Men jeg vil. Jeg vil, forstår I, og I rokker mig ikke.

Vil hun af min egen mund have det svar, jeg aldrig har sendt hende, – nuvel, hun skal få det. – Niels! – Kære venner, lad mig være alene med dem, der kommer. *Niels kommer ind.* Niels, tag liberiet på! – Ak ja, i dag bliver der ingen jagt. – Sofie! Sofie! *Går.* ***Niels*** *følger ham.*

Obersten.

Hvad skal dette blive til! *Højt til Lützow:* Har du hørt al ting? Hvad mener du?

Lützow.

Hvad *han* siger, hører jeg altid – –

Sofie *kommer ind***.**

Ak, hvad skal vi dog gøre! Han holder det ikke ud.

Obersten.

Hvor er han?

Sofie.

Han klæder sig om. å, at det dog skulle komme engang! Mange lange vinteraftener har vi siddet ene og tavse her på gården, men jeg vidste altid, hvor hans tanker var henne. Nævne hende, nej, det turde jeg ikke, og så sad vi begge stille i lange timer og tænkte på det samme. Det har hun gjort ham til. Hun hørte ikke mine bønner dengang, nej, han gjorde hende hård, den tysker.

Men den dag, da kaptajnen kom hjem fra lazarettet, og hun var borte – ak ja, ja, ja, – hele huset gik han igennem og søgte, ligesom en hund søger, og dog vidste han jo godt, at huset var tomt. Det var en ynk at se – og så lukkedes også mit hjerte for min lille frøken, som jeg havde båret på mine arme.

Men når brevene kom, blev han rolig; ja, ja, jeg tror nu, at det trøstede ham, at de breve kom, at hun gav tegn fra sig, men åbne dem, – nej! Og jeg tror dog, han har savnet de breve, da de hørte op at komme, – ikke sandt hr. major?

Ritmesteren.

Der kommer en vogn over bakken. Der har vi dem.

De står alle fire i vestibulen og ser ud.

Obersten.

Ja det er dem. Nu holder vognen.

Ritmesteren.

Hvad! Vil de komme gående? Ja, det er en herre og en dame. Vognen vender.

Lützow.

Hm. Hun kører ikke op for døren til sit gamle hjem. *Han tager sin stråhat og sit net.*

Obersten.

Går du, Lützow?

Lützow.

Jeg går ned i parken.

Obersten.

Hvem skal tage imod dem?

Lützow.

Det tilkommer ikke os. *Går ud igennem verandaen.*

Ritmesteren.

Ak ja, nu er vor rare tid forbi på Enstedgård.

Obersten.

Du skal ikke sige det. Du kender ham ikke. Han er stivere og sejere, end du tror.

De går ud til højre.

***Sofie** står alene i baggrunden. Op ad trappen kommer to høje, statelige mennesker: **Baron von Hohendorff** og hans hustru. Han er i sort frakke, overfrakke på armen, blød hat. Hun er i en tarvelig men elegant rejsedragt. Hun ser meget yngre ud, end hun er. Han er en blond, solbrændt preussisk officers-type.*

Margarete.

Sofie! *Hun omfavner den gamle pige.*

Der ser du min mand. Kender du ham igen?

Sofie *hilser stift og næsten ubevægeligt, kun hendes hænder ryster stærkt.*

Baronen *taler langsomt og besværligt, men korrekt dansk med stærk tysk udtale***.**

Og De er ikke mere så vred på mig. Ikke sandt?

Margarete *urolig og nervøs***.**

Og hvor er han? Hvor er faer? Hvorledes lever han? Hvad siger han til, jeg kommer? Hvad kan jeg vente mig? Vil han tale med os? Gud i Himlen, hvad kan jeg vente mig? Sofie! Hvorledes vil det gå os her?

Sofie.

Jeg må bede frøkenen, – jeg beder baronessen være rolig. De behøver al Deres ro.

Margarete.

Hvad mener du? Hvorfor taler du sådan? Er du ikke mere min gamle Sofie? Sig mig alt. Sæt dig her og fortæl mig alt. Kommer han?

Ak, mit kære gamle hjem, hvor jeg har længtes efter dig! Se – alle de gamle ting – *Ved moderens portræt:* Moer! Moer!

Hvor du er bleven gammel og forandret, Sofie, og hvid. Sig mig: hvor er han? Hvad siger han? Vil han se os? Har han intet glemt? Hvad sagde han til telegrammet?

Sofie.

Herren sagde til mig: Min datter og hendes mand kommer hertil i dag; gå op og tag imod baron von Hohendorff og hans hustru. Det sagde han til mig.

Margarete.

Og du – og du – er du ikke min gamle Sofie?

Sofie.

Jeg er kun en gammel tjenestepige, fru baronesse, – min gamle herres trofaste tyende.

Margarete.

Og har du glemt moer? – Mener du, at det er galt, at vi kommer? Skal vi gå igen? Synes du? Tror du?

Sofie.

Der kommer herren.

Kaptajnen *træder ind fra venstre, idet* ***Sofie*** *hurtigt går ud.* ***Margarete*** *foran ladebordet,* ***baronen*** *bag ved dette.*

Margarete *imod ham*.

Faer!

Kaptajnen *gør en afværgende bevægelse imod hende og vender sig imod baronen*.

Deres nærværelse siger mig, hvem De er. De og Deres hustru har mod min vilje trængt Dem ind i mit hus.

Jeg har hele mit liv søgt at afværge dette møde. De har ønsket det.

Jeg har intet at sige Dem, men da jeg er blevet tvunget til at modtage Dem, må jeg vel også være tvunget til at høre, hvad De må ønske at sige. Hr. baron, vil De tage plads.

Margarete *bønligt*.

Faer!

Kaptajnen *peger formelt på en stol, men de bliver alle tre stående*.

Margarete.

Det er ikke ham, der har noget at sige dig, det er mig. I mange, mange år har jeg forgæves sendt dig breve. Brev på brev med mine bønner om din tilgivelse. Du har nægtet mig den, du nægter den jo endnu, og jeg har opgivet den. Det har kostet mig mange kampe og mange tårer.

I de lange år har du og tanken om dig været min eneste sorg; – den mand, som jeg fulgte imod din vilje, har gjort mig lykkelig i fuldeste mål, vort liv har været lykke og glæde, og jeg har *ham*, ham alene at takke derfor. Ja, du skal høre det

nu: i ham har jeg fundet det bedste og ædleste menneske, det kærligste hjerte, jeg har kendt. Du skal høre det nu i dag, 25 år efter hin dag, da jeg, der nu snart er en gammel kvinde, gav ham mit løfte. Aldrig et sekund i vort liv, Hugo, har jeg fortrudt, at jeg fulgte dig og blev din hustru!

Kaptajnen *koldt*.

Det havde ikke været nødvendigt at komme med denne ægteskabelige erklæring i dette hus.

Margarete.

Jo, det *var* nødvendigt. Thi i *vort* liv har der kun været én sorg: det var dig, det var tanken om mit gamle hjem, om mit gamle land – –

Kaptajnen.

Det forstår jeg. Din samvittighed har været vågen.

Margarete.

Tanken om mit barndomshjem har aldrig forladt mig. Minderne fra hele denne egn, hvor jeg er opfødt og hvor jeg har levet så lykkelige år, har aldrig veget fra mig, og den gamle mand, som jeg elsker, og som har forbandet mig, har ingen dag været ude af mine tanker. – I mange mørke timer har alt dette klamret sig om mit hjerte og gjort mig svag, modløs og bekymret. Ja, Hugo, jeg ved det nok, du har set det tit, men du har aldrig talt derom, du har troet, at jeg længtes, du har ofte troet, at jeg angrede og fortrød, og derfor er det, at jeg her, i dag, på dette sted vil sige dig og gentage for dig: aldrig et øjeblik i mit liv har jeg angret, at jeg blev din hustru,

og de tårer, du har set, og som jeg beder dig tilgive mig, gjaldt ikke mig selv, aldrig mig selv, men min gamle, ensomme faer.

Kaptajnen.

Det er ikke min skyld, at jeg er ensom.

Se, – jeg havde kun ét barn, en lille pige uden moer, en lille pige, som var mit livs glæde. Hun voksede op og blev min stolthed. – hun var min eneste omgang, jeg levede kun for hende. – jeg var hendes lærer selv, og jeg lærte hende, fra hun var et lille barn, at elske dette land, som jeg selv elskede det, og som jeg aldrig har svigtet.

Så kom landets fjender, – som lovløse voldsmænd trængte de ind i vort land, hånede vore minder, dræbte vore mænd, røvede vort gods, – og fra mig – fra mig, som havde forladt mit hjem for at gøre min pligt, fra mig listede de bort min bedste skat, min lille pige –

Margarete.

Frivillig fulgte hun! –

Kaptajnen.

Ja! Frivillig fulgte hun! Hun blev som en forræder imod sit land, imod sin faer, imod sin barndoms minder. Hun blev værre end fjenden selv!

Og hvad er det nu, I vil! Tilgivelse! Kærlighed! Skal jeg da elske den, der røver mit eneste lam! Skal jeg da elske den, der

stjæler og brænder mit gods, og agte den, der besudler min ære!

Margarete.

Ingen har et bedre navn end du!

Kaptajnen.

Du har sat en plet på mit skjold.

Margarete.

Den plet er *min* hæder! Jeg fulgte den, jeg elskede, jeg kom, da *han* kaldte – hvorhen han havde kaldt, jeg havde fulgt.

Baronen.

Ærede, gamle herre –

Kaptajnen *krænket og forundret*.

Han taler dansk!

Baronen.

Ja, jeg taler dansk så godt, som Deres datter har lært mig det, fordi jeg satte en ære i at lære at tale hendes modersmål. Ærede, gamle herre, Gretchen, – Margareta forstår Dem ikke, hun er bundet til mig med en kærlighed, som er langt stærkere end den til fader og moder og land.

Kaptajnen.

Hvad vil I mig da!

Baronen.

De betragter mig og mine landsmænd som voldsmænd, og de betragter mig som den værste af disse voldsmænd. Men jeg forstår dem ikke; thi jeg er en ærlig mand, der ikke ved nogensinde at have fulgt andre love end dem, min krigsherre har befalet mig – som gammel soldat må De bøje Dem derfor.

Ja, og så fulgte jeg dengang mit hjertes stemme, og jeg vandt Deres datters kærlighed. De, som elskede hende så højt, vil forstå, at en mand kunne trodse alt for at vinde hende. Som en ærlig mand, nuvel – som en ærlig fjende bad jeg dengang om hendes hånd, men jeg fik aldrig et ærligt svar.

Margarete.

Den mand har gjort mig lykkelig – hvorfor hader du ham!

Kaptajnen.

Den mand er mit lands fjende.

Margarete.

Han er det ikke. Jeg har lært ham at elske mit land og mit sprog. Vore gamle sange lyder i vort hjem og på vore børns læber; de ved, at de skylder dette land en moer; og de betragter det med kærlighed og ærbødighed. *Hun afbryder faderen, som vil svare.* Ak, min kære faer, du ved ikke, hvor megen glæde du har skudt fra dig her i livet!

Kaptajnen.

Jo, jeg ved det.

Margarete.

Jeg vover intet at bebrejde dig, og derfor er jeg ikke kommet her, så lidt som jeg er kommet for at bede om tilgivelse for en handling, som jeg aldrig har fortrudt; den afbigt, jeg skyldte dig, har jeg sendt dig i de mange breve, du aldrig har villet læse. Hvad kunne jeg gøre mere, hvad *kan* jeg gøre mere?

Jeg har tiltvunget mig adgang til mit gamle hjem for at sige det mit sidste farvel, for endnu en eneste gang at se dig og for at stille dig ansigt til ansigt med den mand, som dine forbandelser ikke har ramt, thi han har vidst at vende dem til kærlighed og lykke for mig.

Baronen.

Kære herre, Margareta taler med en hustrus og en moders sikkerhed og med en stolthed, som jeg kan tro, at hun har arvet fra sin slægt.

Hun beder ej om tilgivelse, – men jeg, kære herre, bøjer mig nu ærbødig for den gamle soldat og beder: tilgiv den mand, som er skyld i så megen sorg, og gå ikke i graven med en forbandelse på læben.

Kaptajnen.

– – – Ja, De er en ærlig mand, baron.

Jeg bliver gammel nu, og jeg har ikke så langt tilbage, og I har vel ret: det er ikke godt at gå i graven med en forbandelse på læben – – men det gamle had er rustet fast som gravnist, der aldrig kan forsvinde –

Deres landsmænd, Deres fyrster og ministre har ødelagt mit land, jeg bærer sår på min krop fra kampen imod dem, sår, der ikke vil heles og tit bryder op, og jeg bærer sår i min sjæl fra denne kamp, som *aldrig* kan heles. Dette skal De vide, og det skal De vel forstå: gravrustens plet forsvinder ikke, fordi I ånder på den, og jeg er en mand, som er trofast til mit sidste åndedrag. Og derfor siger jeg: jeg –

Margarete.

Sig det ikke, faer!

Kaptajnen.

Og derfor siger jeg: I er kommet forgæves. Her er ikke plads for jer i mit hus og ikke plads for jer i mit hjerte. Begge er de tomme, og dog er der ikke plads. Nej, nej, der er ingen plads.

Gå den vej, I har valgt at gå, bo i det land, hvor I hører hjemme, her er det ikke. I er fremmede her. Farvel!

Margarete.

Å, faer! faer!

Kaptajnen *kort og bestemt*.

Hr. oberst, jeg siger Dem farvel.

Obersten *bukker og tager* ***Margarete,*** *som er overvældet af sindsbevægelse, om livet og fører hende op mod baggrunden.*

Kaptajnen *består en hård kamp med sig selv og udbryder til sidst:*

Farvel mit barn!

Margarete iler tilbage og omfavner ham.

Kaptajnen.

Nej, nej – jeg kan ikke gå i graven med en forbandelse! – lad os glemme! Lad os være venner ! *Han rækker baronen sin hånd.* Vi taler ikke mere derom – aldrig mere taler vi om disse ting! – –

Min lille Grete, velkommen hjem!

Margarete.

Faer, tilgiver du mig nu af dit fulde hjerte?

Kaptajnen.

Barn. Vi taler ikke mere derom. Vi taler ikke derom.

Hr. baron, sæt Dem dog. Jeg glemmer mine pligter som vært. De må jo trænge – – Sofie! Hvor er min gamle Sofie!

Margarete.

Må jeg hente hende! Må jeg hente hende! – Faer, faer, jeg takker og velsigner dig for denne time! *Hun løber ud.*

Under den følgende scene kommer **Niels** *ind og sætter forfriskninger på bordet i verandaen.*

Baronen.

Tør jeg hertil føje – –

Kaptajnen.

Vi taler ikke mere derom, baron; om alt andet, lad os ikke rive mere op.

Baronen.

Jeg mener dog –

Kaptajnen *bestemt*.

Hr. baron, jeg ønsker ikke, at fortiden berøres mere.

Pause. – – –

Baronen *i verandaen*.

En prægtig park!

Kaptajnen.

Ja, ikke sandt. – – Hm, ja. De kender den jo.

Baronen.

Ak ja – fra den ulykkelige krig.

Kaptajnen.

Hm! – – Hm! – Baronen gjorde en behagelig rejse hertil? De kommer fra –?

Baronen.

Margareta fra København og jeg fra Rendsborg –

Kaptajnen.

De ligger da ikke i garnison –?

Baronen

Ak nej – nej. *Baronen betragter våbnene.*

Kaptajnen.

Er De jæger, baron?

Baronen.

Nej, jeg er kavalle – – ah, jeg forstår, nej, jeg er ikke jæger – af princip.

Kaptajnen.

Det er skade. Jeg har nogle gamle venner i besøg, som i deres høje alder er ivrige jægere ligesom jeg. – – – – De er altså kavallerist?

Baronen.

Ja, og har glædet mig over de prægtige heste, man altid ser her i Jylland.

Kaptajnen.

Ja, De bruger vel jyske heste?

Baronen.

Kun til trækdyr.

Kaptajnen.

Hm. – – Ja, jeg er en gammel infanterist.

Baronen.

Ja så! *Pause.* Tilgiv mig, – det falder mig meget svært, jeg er meget bange for med mine ord, med min tale at støde min hustrus fader – –

Kaptajnen *høfligt*.

Å, det kommer vel, det kommer vel, min gode baron.

Margarete *kommer ind med* **Sofie.**

Margarete *livlig og lykkelig*.

Hele det gamle hus står endnu uforandret. I et par minutter har jeg levet et helt liv om igen. Min kære faer! Min gamle Sofie! Det er, som om jeg var kommet hjem fra en lang rejse. Jeg har så meget at fortælle, om mig selv, om mine børn, – ja og at høre jer fortælle.

Kaptajnen.

Her er kun lidt at fortælle. Her er intet sket. Disse stuer har ikke set andet end gamle mænd med deres tobak og aviser om dagen og spillekort om aftenen.

Sofie *som hyppigt betragter kaptajnen*.

Vil herren ikke –? Skal jeg kalde på herrerne?

Kaptajnen.

Nej, nej, ikke nu. Ja, jeg har gamle venner i besøg hos mig. Lützow. Du husker gamle Lützow. Ak nej, det er jo efter din tid.

Hr. baron, en lille forfriskning.

De sætter sig til bords. ***Sofie*** *varter op.*

Margarete.

Må jeg hjælpe dig, faer?

Kaptajnen *venligt*.

Tak, jeg er jo vant til at hjælpe mig selv.

Margarete.

Og børnene! Nu vil der blive glæde! Ak, du ved jo slet ikke, – – men du ved jo, at vi kun har to børn?

Kaptajnen.

Jeg ved intet. *Rækker.* Hr. baron!

Margarete.

Ikke fra tante Bülow i København?

Kaptajnen.

Derom har Beate og jeg ikke skrevet.

Margarete.

Jeg troede dog. – – Inger har været hos hende i over halvandet år, og hun har haft godt deraf, hun har lært meget, og hun er blevet moden og sød. Hører du, hun hedder Inger?

Kaptajnen.

Herregud – efter moer?

Margarete.

Ja, og nu har jeg været ovre at hente hende. *(Hun bliver efterhånden urolig og febrilsk ved de andres ordknaphed).* Ak, kære faer, jeg turde ikke

tage hende med herud, hun blev inde på hotellet, men i morgen –

Kaptajnen.

Men i morgen?

Margarete *glad*.

Ja, i morgen kommer vi med hende.

Sofie.

Du har jo også en søn.

Margarete *til kaptajnen*.

Du spørger ikke?

Kaptajnen.

Jo, jo – din søn, mit barn?

Margarete.

Vor søn er vor stolthed. Tænk jer, han er nu 23 år. Kan I tænke jer jeres lille Grete med en lang søn på 23 år. Er jeg blevet meget gammel? Hvad synes du, Sofie? Er jeg, faer?

Lützow *er under denne replik kommet op ad trappen i baggrunden. Han ser med forundring på de andre ved bordet og går igen hurtigt*.

Kaptajnen.

Menneskene bliver aldrig gamle, når de er lykkelige.

Margarete.

Å, så må jeg jo nu blive ganske ung igen!

Sofie.

Hvad hedder drengen?

Margarete.

Han hedder Gustav Adolph Bülow ligesom faer, og andet kaldes han aldrig af sine kammerater.

Kaptajnen.

Er han – –?

Margarete.

Hvad siger du?

Kaptajnen.

Er han –? Jeg mener, om han er –?

Baronen.

Ja, min søn er officer. Han er premierløjtnant ved 7. Ulanregiment.

Kaptajnen.

Hm.

Margarete.

Han er høj og blond som Hugo. Alle holder af ham, både kammeraterne og de civile i garnisonen.

Kaptajnen.

Hvor er han da?

Margarete.

Han ligger i Rendsburg.

Kaptajnen.

I Rendsborg! *Han rejser sig.* I vor gamle by Rendsborg! I Rendsborg – –! I den by lå engang en ung officer i garnison med samme navn: Gustav Adolph Bülow, og han bestod dengang mangen hård dyst med de hjemmetyske borgere; man lærte hans navn godt at kende dernede, kan jeg tro! Og nu! Nu, med mit navn, en tysk officer!

Bryder ud:

Nej, jeg *kan* ikke! Jeg *kan* ikke!

Lad mig gamle mand i fred! Se, vi er jo venner nu, min datter! Jeg har intet at tilgive dig mere! Tak, fordi du kom – men jeg kan ikke, – der er det imellem os, som jeg aldrig kommer over! Far nu bort i fred! Gud velsigne dig og ham og dine børn, men – far bort i fred – –!

Ud af verandaen fulgt af Sofie.

Margarete.

Hugo! Alt forgæves!

Baronen.

Ja. Dette bliver aldrig godt.

Margarete.

Lad os komme bort! Straks! Straks!

Margarete går støttet til sin mand op imod baggrunden, hun standser et øjeblik.

Baronen.

Hvad vil du, Gretchen?

Margarete *ser sig langsomt om og siger stille:*

Farvel!

Lützow *og* **Inger** *kommer fra verandaen op fra parken. Lützow sætter sit net fra sig***.**

Inger *ser sig om***.**

Nå sådan ser der ud hos bedstefaer.

Lützow.

Hvad siger De?

Inger.

Jeg siger: her er smukt alle steder.

Lützow.

Stå nu her tæt ved mig, så hører jeg udmærket. Deres bedstefaer forstår jeg altid. Det er vanen.

Inger.

De vil snart blive vant til mig også.

Lützow *nikker smilende*.

Inger.

Men hvor er de henne alle sammen?

Lützow.

Sig mig, – jeg forstod ikke, hvorledes De kom ind i parken.

Inger.

Jeg var jo cyklet pappa og mamma i møde, og så kom jeg helt herud. I dag skulle jeg slet ikke have været herop.

Lützow.

Ikke?

Inger.

Nej. Vi vidste jo ikke, om der kom noget ud af besøget hos bedstefaer. Å, mamma har været helt syg af frygt. Men nu er jo al ting godt, ikke sandt?

Lützow.

Jo. Jeg så dem sidde dér ved bordet, og Deres moer strålede af glæde. – men hvad så?

Inger.

Ja, jeg var så bange for hendes skyld. Så talte jeg med nogle folk, der høstede nede ved smedjen. – Man er nok ikke vant til at se damer køre på cykel her på egnen? – Og smeden begyndte at spørge mig ud, – så kørte jeg op ad en sti langs

med hegnet og dér lå et lille hus, hvor jeg traf en kone med en stor næse –

Lützow.

Det var hegnsmandens kone.

Inger.

Hun viste mig en genvej til gården, og så – inden jeg vidste det, var jeg inde i parken – det var dejligt! Nå, og så mødte jeg jo Dem. Jeg troede først, at det var bedstefaer.

Lützow.

Næ, næ, næ. Han fanger ikke sommerfugle. – Men nu skal jeg se at finde de andre.

Inger.

Hr. major!

Lützow.

Ja, frøken.

Inger.

Er De ikke forbavset over det gode udfald? Havde De troet det?

Lützow.

Forbavset! Jeg kan ikke forstå det – endelig har min gamle ven – ak, hvorfor er det ikke sket for mange år siden!

Inger.

Jeg glæder mig til at lære bedstefaer at kende. Han må være en mærkelig mand. Sig mig hr. major, er han meget vanskelig?

Lützow.

Nå – det vil jeg ikke sige.

Inger.

Er han meget – meget stolt, jeg mener sådan fornem, – adelsstolt –?

Lützow.

Om han er stolt? Ja, *det* er han. Æren er ham mere end livet.

Inger.

Såh? – Jeg gad gerne vide – ser De, jeg er lidt bange for ham, kan De nok forstå, ikke sandt? Og jeg vil meget gerne, – jeg har mine grunde til meget gerne at ville være gode venner med ham –

Lützow.

Det har ingen nød, lille frøken. Men nu må vi se at finde de andre.

Ud i baggrunden.

***Inger** går om i stuen og ser sig om. Først hen i baggrunden og ser ud. Hun udbryder: "Hvor her er smukt!" og går atter omkring. Hun standser ved våbenskabet og ved sommerfuglene, hvor hun siger: "Det er*

*den gamle majors!" Da hun står foran portrættet, siger hun: "Herregud, det er bedstemoer!" osv. osv. – **Kaptajnen** og **Sofie** kommer ind fra verandaen.*

Sofie.

Nu skal kaptajnen være rolig.

Kaptajnen.

Jeg *kan* ikke være rolig. Der sad jeg med den fremmede mand. Ikke et ord kunne jeg få frem, – mit hjerte blødte i mig –

Sofie.

De kunne jo ikke andet.

Kaptajnen.

Nej ikke sandt? Jeg kunne jo ikke andet. Jeg bliver trofast, min fortid trofast, mit gamle land trofast. – – Nu får jeg ingen søvn i nat, Sofie.

Sofie.

Å, når blot De nu vil være rolig og fornuftig –

Kaptajnen.

Nej, og så om natten tænker jeg på alt, hvad jeg har oplevet, og på alle dem, jeg har kendt. Det er, som jeg ser dem, alle disse mennesker, især dem fra krigen – – Jeg må have lidt ind at sove på i aften, Sofie. *Bliver Inger va'r og råber:* Hvem er det?

Inger *ængstelig*.

Det er mig, bedstefaer! Inger!

Lützow *kommer ind*.

Kaptajnen *rækker hænderne ud mod hende*.

Inger! *Hun flyver i hans favn.* Kære, lille Inger! Gud velsigne dig for det ansigt, du har!

Inger

Å, bedstefaer, jeg har været så bange for dig.

Kaptajnen.

Det behøver du ikke, mit barn.

Inger.

Nej, nu bliver jeg hos dig.

Kaptajnen.

Gør du?

Inger.

Ja, lad mig nu blive her, når de andre rejser hjem. Her er jo dejligt! Hører du, bedstefaer.

Kaptajnen *ser fra den ene til den anden*.

Og din moer og din faer?

Inger.

Å, jeg er jo vant til at stå på mine egne ben.

Kaptajnen.

Er du? *Han sætter sig.*

Inger.

Ja, jeg har været i København i lang tid, hvor jeg har læst og hørt forelæsninger. Nu vil jeg blive her hos dig, ikke sandt? Jeg vil gerne lære husholdning. *Til Sofie.* De er jo mutters gamle Sofie, vil De ikke nok beholde mig her og hjælpe mig?

Sofie *tilbageholdende***.**

Det går dog vist ikke an, frøken.

Inger.

Hvorfor skulle det ikke gå an?

Kaptajnen.

Kære barn, jeg har længtes efter dig, tror jeg.

Inger.

Men du har jo aldrig set mig.

Kaptajnen.

Jeg tror, at jeg har tænkt mig dig. Men hvorledes kommer du her?

Inger.

Jeg har cyklet herud.

Kaptajnen.

Ja så. Men tror du, at du kan finde dig til rette her? Kan du holde af dette hus og af dette land? Tror du? For min skyld?

Inger.

Nej, for min egen skyld. Her er jo dejligt. Og jeg er da også dansk, bedstefaer, jeg taler da dansk, ved jeg, og mamma er jo dansk, og tante Bülow og du og –

Kaptajnen.

Men din faer?

Inger.

Pappa er naturligvis tysk – hvad så?

Kaptajnen.

Å, du forstår mig ikke. Du kan ikke føle det, som jeg føler, som vi føler, der har lidt så meget under dit store fædrelands magt.

Inger.

Nej, det kan du da virkelig heller ikke forlange, bedstefaer. Men det er jo da også ligegyldigt, når vi blot holder meget af hinanden.

Lützow *sagte til Sofie*.

Hvor er de andre? Forældrene?

Sofie *med munden til hans øre*.

Rejst!

Lützow *ser forskrækket på hende. De går helt ud i vestibulen sammen. Lidt efter kommer* **obersten** *og* **ritmesteren.** *De taler alle fire ivrigt sammen.*

Inger.

Lad mig nu blive hos dig, når de andre rejser. Men først er der noget, jeg må sige dig. – Der er noget, du må hjælpe mig med.

Kaptajnen.

Jeg?

Inger.

Ja, netop du. Man får tillid til dig straks. Det tænkte jeg nok. – Jeg har en hemmelighed, som ingen ved –

Kaptajnen.

Din moer og faer?

Inger ryster på hovedet.

Nå, hvad er det da? Er det noget slemt?

Inger.

For mig ikke. Du vil ikke synes derom, tror jeg, men det får nu være. Du kan bedst hjælpe mig, og hvis du vil, så –

Kaptajnen.

Ja, jeg vil. Hvad er det så?

Inger *frejdigt*.

I København har jeg lært en ung mand at kende, som jeg holdt af fra første gang, jeg så ham –

Kaptajnen.

Og han er fra København, født i København.

Inger.

Ja. Og han holder også meget af mig.

Kaptajnen.

Gud være lovet da!

Inger.

Er du glad for det, bedstefaer?

Kaptajnen.

Ja – det er godt – det er meget godt. Så bliver du jo gift med en dansk.

Inger.

Ja, ikke sandt! Men du ved ikke, – det værste er –

Kaptajnen.

Hvad er der mere i vejen? Har han ikke talt med dig?

Inger.

Jo, jo, naturligvis. Han var jo min lærer. Vi kender hinanden ud og ind. Han har gjort mig til et menneske, han har – jeg

ser nu al ting, hele livet på en anden måde, end da jeg var hjemme.

Kaptajnen.

Hvad hedder han? Hvad er han?

Inger.

Han er ingeniør.

Kaptajnen.

Officer?

Inger.

Nej, det er netop det – og du kan jo tænke dig, at pappa vil blive misfornøjet. Soldat kan han nu engang ikke blive, han er så nærsynet – ja og så – og så –

Kaptajnen.

Nå ja, og så?

Inger.

Ja, og så hedder han kun Jensen – Holger Jensen.

Kaptajnen.

Det er jo et godt dansk navn.

Inger.

Å, bedstefaer, forstår du da ikke – det er jo aldeles ligegyldigt. –

Kaptajnen.

Er det ligegyldigt, om han er dansk!

Inger.

Ja, det bryder de sig ikke om, – men han er jo ingen fornem mand, han er jo ikke officer, kun lærer, og det vil hverken pappa eller mamma synes om.

Kaptajnen.

De *skal* synes om det! *Idet han rejser sig:* de *skal* synes om det! Jeg skal hjælpe dig mit barn. Lad du kun mig om det. En god dansk mand! *(Han går op og ned i sindsbevægelse og mumler).* Nu vil de lære at forstå mig, nu vil tiden komme for dem til at forstå mig. Ja, nu vil hævnen komme, nu vil de få at vide, hvad savn og længsel vil sige –

Inger *følger ham med øjnene***.**

Hvad er det, du taler om, bedstefaer?

Kaptajnen.

Ingenting, ingenting. – Hvor er Sofie og Lützow? Nå, der er de jo alle sammen! *Med et jagtråb.* Hallo kammerater! Nu skal der blive glæde på min gamle gård! Endelig engang! Nu skal der myldre ungdom ind i min gamle rede! Her ser I hende! Nu er *hun* den gamle borgs herskerinde.

Obersten.

De kommer jo som et mirakel, frøken!

Ritmesteren *til* **Lützow.**

Det var nok dig, der fangede *den* sommerfugl.

Majoren *urolig*.

Ja, det var mig, det var mig – men –

Inger *ser sig forbavset omkring*.

Men hvor er pappa og mamma? *De tier alle.* ***Kaptajnen*** *sætter sig.* Hvor er pappa og mamma? Hvorfor taler I ikke? Bedstefaer, hvor er de henne? Sofie? Hr. major?

Majoren.

Ja, de er rejst, mit barn.

Inger *med et skrig*.

Bedstefaer! Du har jaget dem bort! *Til* ***Lützow:***. De har løjet for mig! Ja, I alle!

Kaptajnen.

Nej. Vi har ikke løjet. Dine forældre og jeg blev venner, vi skiltes som venner. – Men du har ret, de kommer ikke igen.

Inger.

I er venner – og de kommer ikke igen –

Kaptajnen.

Jeg har tilgivet dem, hvad de har gjort imod mig. Men – jeg så det grant: jeg kan ikke leve sammen med dem. Nej, jeg *kan* det ikke.

Din faer er en ærlig mand, mit barn, en gentleman, soldat, men han hører til et folk, som har gjort alt for at ødelægge mit, – han har kun gjort sin pligt, ja vel, men denne pligt var at ødelægge alt det, jeg elskede. Vi er og bliver fj… – fremmede overfor hinanden, jeg kunne ikke, jeg kan ikke andet. At han har gjort din moder til sin hustru, har jeg nu tilgivet ham – og vi skiltes som venner.

Inger.

Det er ikke dig, som har haft noget at tilgive. Det har jeg aldrig forstået. Og er det at tilgive – jeg troede, det var det samme som at glemme.

Kaptajnen.

Jeg er blevet for gammel til at glemme.

Inger.

Å Gud, så er du jo slet ikke, som mutter har fortalt os, lige fra vi var små børn. Hun talte om dig, så at vi måtte elske dig og længes efter dig. Vi syntes altid, at du var den, som pludselig kom og kyste røvere og hekse og trolde bort i alle eventyrene, – og nu – nu var du jo også den, jeg så sikkert stolede på – – og så har du jaget dem bort –

Kaptajnen.

Vi skiltes jo som venner –

Inger.

Nej, nej, du er ikke pappas ven. Du så ond ud, da du talte om ham, da du gik og mumlede. Å, å, det er så tungt, – nu var jeg

så glad! å min stakkels lille moer – hun er blevet jaget bort! Hele hendes liv har hun længtes efter dig, og hun er blevet jaget bort. – Nej, jeg *vil* ikke græde.

Kaptajnen.

Min lille pige –

Inger *bestemt*.

Nej, nej – jeg vil hjem.

Kaptajnen.

Og du, som ville blive hos mig og glæde mig gamle mand.

Inger.

Det var hos den mand, mutter har fortalt os om, ikke ham, der jager hende bort.

Kaptajnen.

Kan du da ikke se det, barn! Hele mit liv, hele min fortid er det, jeg skal svigte. Vi er fremmede mænd for hinanden. – Inger, gå ikke fra mig!

Inger.

Jo, jeg vil herfra. Min plads er ikke her.

Kaptajnen.

Og ham derovre, ham du holder så meget af? Vi skriver efter ham. Alt her, – alt, hvad mit er, skal blive jeres!

Inger.

Farvel, Sofie.

Kaptajnen.

Barn, barn, du *må* ikke gå, du *skal* blive her, du får ikke lov at komme bort.

Inger.

Jeg bliver her ikke. Jeg vil bort, nu! straks! Ikke for alt, hvad du ejer, kan du få mig til at blive hos dig. Selv om jeg skulle slippe den mand, jeg elsker, blev jeg ikke; – og til dig kan jeg ikke komme med ham; for du vil hverken forstå ham eller mig. Her er ikke stedet for os.

Kaptajnen.

Bliv hos mig barn, lær mig at glemme fortiden.

Inger.

Nej, nej, det kan du jo ikke. Du vil blot kue os, du vil blot, at vi skal se med dine øjne, og det *kan* vi ikke, og det *vil* vi ikke. – – Hvorfor ser I sådan på mig, I gamle mænd? Hvad rører mig jeres rustne had og jeres onde minder! Jeg har jo ingen skyld deri. I tænker på fortiden, men jeg –

Lützow.

Ja, ja, ja! – Fortiden er, som vi har lavet os den, har jeg ikke altid sagt det, Bülow, har jeg ikke? Den kommer ikke ungdommen ved! – De har ret lille frøken, I må selv råde for den tid, der kommer, og selv bære følgerne, ligesom vi bærer dem, – men glem ikke os gamle, som – –

Inger.

Nej, nej – vi har jo lært af jer, vi vil jo støtte os til jer, I skulle netop hjælpe os, ikke sandt, ikke sandt? – Nu vil jeg gå, jeg vil hjem!

Lützow *bestemt*.

Pigen har ret.

Inger.

Ja – jeg har ret; for jeg kan føle så stor en kærlighed, at den rummer alle jordens mennesker, – jeg forstår ikke krig, jeg forstår ikke had, – men jeg ved, at alle mennesker er brødre og søstre, som skal tilgive, når de har været onde imod hinanden. – – – Tilgiv mig bedstefaer, før jeg går.

Kaptajnen.

Hvem har lært dig de ord, du siger! – Å Gud i Himlen, hjælp mig dog imod hende! Hun tager mig magten fra. Kære venner, se dog hende og hør, hvad hun siger! Hjælp mig, råd mig! – *Med et udråb:* Inger! Hent din moer! Hent dem tilbage begge to! *Han råber.* Lad sadle en hest! Niels! – gæsteværelserne i stand, Sofie! ***Niels*** *kommer.* Lad en vogn spænde for! Niels! Spring på en hest, jag afsted til byen! Lützow, skriv! Skriv, Lützow! Du ved, hvad jeg vil sige! Hej Niels, spræng afsted så rask, du kan!

Ritmesteren.

Tag min hoppe, Niels!

Kaptajnen.

Tak, gamle! Ind til byen Niels, til hotellet, sig til dem derinde, at de må komme straks! Straks, Lützow, skriv "straks", endnu i aften! Sig dem, at vi spiser ikke, før de kommer! Vognen følger dig i hælene, Niels! Sig, at Inger – – Hvad var det!

Han tier et sekund og tager sig til hjertet. ***Niels*** *ud, efter at have fået besked af* ***Lützow****.*

Og nu alt i orden! Her skal være fest i aften! Sølvbryllupsfest, kammerater! Min datter kommer hjem! Nu skal der blive liv på min gamle gård!

Sofie *som har fået travlt, kommer ind med nogle piger, som løber frem og tilbage***.**

Herre!

Kaptajnen.

Ti nu stille alle sammen! Tagfat! Pynt op! Lys i kronerne! Tag blomsterne derinde fra bordet!

Almindelig travlhed.

Inger.

Nu kender jeg dig igen, bedstefaer. Sådan har mamma fortalt, at du var, da hun var lille.

Kaptajnen.

Ja, nu skal jeg først til at være bedstefaer! Dæk for folkene dernede, Sofie!

Sofie.

Herre – skån jer nu lidt!

Kaptajnen.

Ej hvad! Skåne! Der er ingen tid at spilde! Hvem vil hente vin op!

Obersten.

Her, kammerat!

Kaptajnen.

Masser af vin! Min bedste vin! Vin til folkene ! Ryd op herinde! Med et skrig. Å Gud.

De standser allesammen i travlheden.

Lützow.

Hvad var det?

Ritmesteren.

Er du syg?

Sofie.

Såret! Såret!

Han falder sammen og ledes hen til en stol.

Lützow.

Op med tøjet! Hent dråberne, Sofie!

De omringer ham alle.

Obersten.

Nu kommer han til sig selv.

Lützow.

Stille. Vi må bære ham ind.

Kaptajnen.

Nej, nej – Hvad var det? Hvem stak mig?

Lützow.

Hvorledes går det?

Kaptajnen *klagende*.

Ak du, – nu er det forbi. Hvor er I? Hvor er hun? Inger!

Inger *knæler ned for ham*.

Her, bedstefaer!

Kaptajnen.

Tak. Du har gjort mig glad igen. – – – Er de her ikke endnu? Hvor bliver de af? Hvor er din moer?

Sofie

Vil herren ikke i seng?

Kaptajnen.

Nej, nej, nej! Ikke i seng, nej, nej, nej! Vi skal have fest. Nu må de komme, – jeg vil trykke hans hånd. – – De må skynde sig, de må skynde sig. – – Jeg kan ikke – vente – mere – Inger! Hvor er du?

Inger.

Her, bedstefaer!

Kaptajnen

Sig dem, at jeg ville elske dem. Bed dem tilgive mig – for din skyld. Hører I alle: bed dem tilgive mig gamle mand for hendes skyld! – Dér kommer de! Hører I – det er Niels! Det er vognen! Nu kommer de! – De må skynde sig! Pisk på, pisk på! Der er ikke mere tid! *Råber:* Lützow ! Papiret! *Han mumler uhørligt.*

Lützow.

Hvad siger han? Jeg kan ikke høre ham mere: hvad vil du, gamle ven?

***Kaptajnen** anstrenger sig for at tale.*

Lützow.

Jeg forstår!

Løber hen til chatollet, trækker en skuffe ud og kommer tilbage med et dokument.

Kaptajnen *i dødskamp***.**

Tilbage alle mand: *Riv fanen af stangen!* Red fanen! Fjenden er for stærk!

Lützow.

Her! – Er det det, du vil?

Kaptajnen.

Ja, ja, – riv! riv!

Lützow *river papiret i stykker*.

Så – nu tilbage med ære!

Inger

Bedstefaer! Bedstefaer!

Om "Spind og Rust"

Forfatter: P. Fr. Rist (1844-1926).
Denne udgave efter: P. Fr. Rist: *Fortællinger og Typer.* Det nordiske Forlag/Bogforlaget – Ernst Bojesen, København 1901.
Redigeret af: Kim N. Jensen.

ISBN 978-87-7628-321-6
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-543-3 (Ølstykke 2017).

© 2026 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk